

ПАРТИЗАН ЗА БОЙ СЕ СТЫГА

Съществувала е въоръжена и политическа съпротива срещу участието на България във войната на страната на Оста и против присъствието на хитлеристки войски в България.

В България е имало политически сили и личности, които са участвали във Втората световна война на страната на Антифашистката коалиция. Те са водили въоръжена и политическа борба срещу Оста, което означава срещу управляващите прохитлеристки правителства.

Въоръжената съпротива се е водила от партизанско движение и бойни групи.

Особена активност в нейното организиране проявява комунистическата партия, но значителна част от партизаните и членовете на бойните групи не са нейни членове.

Политическата съпротива срещу прохитлеристката политика на правителството и Двора се води предимно от демократично настроените политици и общественици. Те са легални, членуват или не в забранени партии, и изнолзват влиянието си в разговори, заемани позиции, публичното им отстояване.

Политическата съпротива има основна заслуга за спасяването на българските евреи от депортация в лагерите на смъртта.

ОСНОВНИ ПОНЯТИЯ И РЕАЛИИ

Партизани, наричани още *шумкари* – нелегални пребиваващи предимно извън селищната среда, откъдето организирано извършват различни диверсионни акции.

Член на бойна група – нелегален или легален, издирван (регистриран) или не от полицията, който участва в организирани акции за разпространение

на информация, извършване на саботажи, убийства на лица свързани с властта.

Ятак – легален гражданин, който помага на партизани и членове на бойни групи с храна, облекло, подслон, информация, технически средства, доставка на муниции и оръжие.

ЗЗД – Закон за защита на държавата. Основен нормативен документ, който дава представа как се структурира легалното пространство. Конституцията е суспендирана от 19 май 1934 г. Държавата се управлява чрез наредби-законали изразяващи волята на Царя.

РП (к) – Работническа партия-комунисти. Така се нарича по това време БКП (Българска комунистическа партия). До 10 ноември 1989 от ЦК на БКП не намират за нужно да регистрират в съда промените в наименованието, ръководството, програмата и устава на партията през годините. Заради това биха имали големи непреятности, ако СДС и опозицията като цяло не бяха кадрово, организационно и идеино крайно немощни.

Отечествен фронт (ОФ) – Антифашистка коалиция иницирана от комунистите. В началото в нея влизат БЗНС „Пладне“, БСДП, Звено и независими. Тази коалиция взема властта на 9 септември 1944 г.

СССР – Съюз на съветските социалистически републики. Името на Руската империя след вземането на властта от болшевиките през 1917 г. Нарича се още и Съветски съюз.

ОРГАНИЗАЦИЯ НА ПАРТИЗАНСКОТО ДВИЖЕНИЕ

Компартията възприема курс към въоръжена борба два дни след нападението на Германия срещу

СССР на 22 юни 1941. Като главни форми и средства се определят партизанските формирования и бойните групи. За тяхното ръководство е създадена Централна военна комисия. Първата партизанска чета е създадена през юли 1941 в Разложко. До края на същата година възникват чети в Баташко и Източното Средногорие, както и партизански групи в Панагюрско, Ловешко, Севлиевско, Габровско, Сливенско, Ямболско и др. Движението се засилва след създаването на Отечествения фронт (1942). През пролетта на 1943 се прави реорганизация и се създава НОВА - Народно-освободителна въстаническа армия. Централната военна комисия е трансформирана в Главен щаб, а страната е разделена на 12 въстанически оперативни зони (ВОЗ), всеки със свой щаб.

Главнокомандващ на НОВА е Христо Михайлов, член на Политбюро на РП (к).

Зоните са

- Първа - обхваща Софийско¹,
- Втора - Пловдивско,
- Трета - Пазарджишко,
- четвърта - Горно-джумайско,
- пета - Старозагорско,
- шеста - Ямболско, Сливенско, Бургаско (щабът е в Ямбол),
- седма - Хасковско,
- осма - Горно-оряховско и Габровско (щабът е на двете места),
- девета Шуменско,
- десета - Варненско,
- единайсета - Плевенско, Червенобрежко,
- двайнайсета - Врачанско, Видинско,
- тринайсета (нереализирана) - Русенско.

Разделението е на основата на партийните окръзи.

Възникналото партизанско движение, макар и обявено като антифашистко (антихитлеристко), е

¹ В Първа оперативна зона действат отрядите: 1. Трънски; 2. Пиротски; 3. Бригада „Георги Димитров“ (в нейния състав са - Първа дружина - 65 души; Втора дружина - 65 души; Трета дружина - 94 души; Домакинска рота - 34 души. ЦДА, ф. 369, оп.1, а.е. 3, л. 189-193)4. „Георги Димитров“ - Радомирски;5. „Момчил войвода“ - Царибродски; 6. Шопски; 7. Восилеградски;8. Втори Восилеградски; 9. Брезнишки; 10. Кюстендилски (ЦДА, ф. 369, оп.1, а.е. 3, л. 188)

инициирано от компартията и до края тя си запазва инициативата. Сред партизаните в началото дори има разговори – трябва ли да се приемат при тях земеделци и безпартиини¹.

През пролетта, лятото и есента на 1943 година партизанското движение започва да добива видът на реална сила. До тогава това са разпилени групи от неколцина нелегални укриващи се в планината и гората.

Започват да се създават щабовете на 12-те Въстаннически оперативни зони, определят се техните командири, комисари, началник-щабове, завеждащ връзките.

Поставят се задачите²:

— Съществуващите малки групи от нелегални в Балкана да се развият като партизанските отряди. Те трябва да се превърнат в ударна сила на компартията. За тази цел е необходимо в отрядите да отидат комунистите и ремсистите, които така или иначе се укриват от властите по градовете. Към тях да се присъединят и нови хора.

— Партизанските отряди не само да се масовизират, но и да разгърнат активна масово-политическа и бойна дейност; до този момент това е тяхна слабост.

— Да се пристъпи към въоръжаването на партизанските отряди като се изнесе оръжие от казармите, без да се застрашават комунистите във войската, защото на тях ще се възлагат и други сериозни и отговорни задачи.

— Да се установи по-трайна връзка с военнослужещите и младежите, на които предстои да отидат в казармата.

— Да се поеме непосредственото ръководство над съществуващите вече бойни групи като се изградят нови. Бойните групи, се специализират в унищожаване на обекти от икономически характер свързани с доставки за немската армия, както и с комуникационни възли (складове, же-пе линии, мостове...)

¹ Аврам Митев, "Партизанският отряд Гаврил Генов", С., 1954 г., стр. 18

² Построявам разказа си за действията на щаба на Софииската зона и начина на функционирането му върху спомените на Здравко Георгиев, "Когато умирахме", С., 1973, стр. 15-69

Бойните групи са натоварени със задачата да ликвидират провокатори или активни фашистки представители¹.

Партизаните са зле въоръжени. Малко са добрите пушки. Други имат само пистолети. За автомати и картечници не може да става дума.

Оръжие се взема от където може - от пъдари, кметове, ловци, полицаи или малки групи войници. Някъде се изнася от казармите.

Голям проблем през цялото време остава снабдяването с храна, дрехи и необходимото за всекидневния живот.

През 1943 година различните отряди прилагат и различна тактика. Значима част от тях изчерпват дейността си с укриване като ятаците им ги снабдяват с храна. Друго не вършат.

Такова е положението през 1943 г. в отряд „Чавдар“, също такава е в Рилския, и в Ихтиманския...

Често партизаните използват за свой продоволствен тил някое село. Може да е родното им място или пък да имат родственици в него.

Това не остава скрито от властите и може да има трагични последици. Такъв е случая с Ястребино.

Ястребино е снабдителна база на партизаните от Омуртагския отряд.

На 19 декември 1943 година в селото без съд са разстреляни 18 души, от които шест деца. Три от децата Стойне, Иван и Надежда са от семейството на Петър Калайджийски. Най-малкият Стойне е седемгодишен първокласник, роден на 18 декември 1936 година. Иван е деветгодишен, роден на 19 декември 1934 година. Най голяма е Надежда - дванадесетгодишна, родена на 16 ноември 1931 година, ученичка в първи прогимназиален клас. Семейството има още три деца - две по-големи дъщери, които слугуват в града и най-големия, синът им Рангел, е партизанин.

¹ От бойна група е убит генерал Луков (13 февруари 1943) - водач на Българските национални легиони и потенциален министър-председател при прохитлеристки преврат, както и Симеон Янев - изявен прохитлеристки оратор.

Четири от 18-те жертви от Ястребино са от семейството на Иван Димитров. Две от тях са близначките Ценка и Цветанка, родени на 5 март 1930 година. След като завършили първоначалното си образование в Ястребино се записват в прогимназията в с. Любичево.

Не е отминато и семейството на Петко Стоичков. Арестувани са бащата, майката и 11-годишната Димитринка, Митка, както я наричат. Тя е родена на 3 ноември 1932 г.

Разпитът се води от подпоручик К. Йорданов (учител по професия). Жертвите са избрани – осемнадесет души, от които шест деца – Стойне (7), Иван (9) и Надежда (12) Калайджийски, Ценка (13) и Цветанка (13) Димитрови, Димитринка Стоичкова (11).

Извеждат ги извън селото и ги разстрелват. Незасегнат между труповете остава Стойне. Зашеметен и уплашен, той моли да не го убиват. Застрелват го.

На следващата нощ убийците изваждат набързо заринатите трупове и далеч от димящото село ги изгарят на клада, за да заличат следите си. Но цялото село е видяло и знае какво е станало.

Подобни случаи има навсякъде в страната.

Село Фотиново, Пещерски, три партизански глави са набучени на колове и поставени в центъра на селото за назидание на населението. (февруари, 1944 г.)

Хващат партизанка, гаврят се с нея, след това и изваждат очите и я разкарват така два километра. Убиват я. (Батак)

Полицаи посещават семейство, вадят от носената торба главата на зетя „Виждате ли какъв хубав зет имате?“

Обикалят село Дюлина с набучена глава на убит партизанин.

В Перушица разстрелват 22 души без съд. Прибират го като обикалят къщите. Основание – били вредни за държавата.

В село Червена ябълка, Трънско са убити без съд 50 души, от които пет деца.

В село Брод, 37 души без съд между които и бременни жени. Отделно са убити 24 партизани.

В село Черна трева – 80 души като преди това изнасилват жените¹.

"Някои смятаха – пише в спомените си Здравко Георгиев – че тяхната първа грижа е да създадат повече хранителни бази в планината; да избягват стълкновенията с полицията и войската, за да не бъдат разгромени, преди още да са се увеличили числено и укрепнали организационно."²

Но има и активни отряди. Такъв е Трънския. Макар и малочислен в началото, той провежда акции по селата – унищожава архиви и данъчни книжа, изземва продукти от мандри работещи за немците като значимата част от взетото раздава на населението, по различни начини респектира местните управленци и богаташи.

Това е причината за митологизирането на отряда и на неговия командир Славчо Трънски. Носят се слухове за огромната численост, за доброто въоръжение, за смелостта и загрижеността на партизаните. Оживява един трънски Робин Худ.

Каква е връзката между отрядите и щаба на зоната? Ще препредам разказа на Здравко Георгиев³ – началник щаб на Софийската зона:

Всеки щаб на отряд има в София свои ятаци, с които Щаба на зоната работи непосредствено. На тях се предават необходимите материали, кореспонденцията и на свой ред – пак от тях – в Щаба на зоната постъпва информация от отряда. Отделно всеки отряд има свои куриери, които поддържат връзка с щаба.

Всяка седмица, понякога и два пъти седмично, се устройват срещи между представителя на щаба на зоната и куриера на съответния отряд. Той получава последните заповеди и указания (в писмена или устна форма). Куриерите пък доставят и докладите на командирите на отрядите за

¹ Раб. Дело, бр. 111/ 27 януари 1945 г. (в информация за процес на Народния съд)

² Здравко Георгиев "Когато умирахме", С., 1978, стр. 55

³ Здравко Георгиев в цитираното съчинение. Принципно същата организационна схема се излага в мемоарите на Цола Драгойчева, Тодор Живков, Добри Джурев, Желязко Колев, Славчо Трънски и др.

извършените акции и плановете за предстоящите. Докладите пристигат устно или писмено, но архив по обясними причини, не се съхранява.

От София до отрядите се стига по нелегални канали – спирки са домовете или квартирите на ятаците в съответните населени места.

Каналът за Трънския партизански отряд минава през Банкя (аптеката на Георгиев – комунист), оттам – през село Расник, където отсяда в квартирата на Борис Йорданов, оттам – през с. Глоговица (квартирата на Дочка), през Знеполе, до село Кална, под връх Тумба. Такива канали има и за отряд „Чавдар“. Единият от тях минава през Осоица за връх Мургаш; другият – през Чурек, пак за Мургаш, има и трети през Локорско . . .

Това са канали, по които минават куриерите, превеждат се представителите на Щаба на зоната до отрядите и обратно; по тези канали минават и партизаните, които трябва да отидат до София, както и мобилизираните¹ нови попълнения.

Между щаба на Софийската зона и Главния щаб на Народоосвободителната въстаническа армия (НОВА) отначало връзката се осъществява чрез командира, политкомисаря, а понякога и от началник-щаба на зоната. По-късно, когато командир става Владо Тричков – той лично поддържа тези контакти. Владо Тричков е бил в пряка, постоянна връзка с Христо Михайлов, който след убийството на Емил Марков поема командването на НОВА.

Допълнително – почти на всички заседания на щаба на зоната присъства представител на Главния щаб: най-често това е командващия Христо Михайлов.

Това обаче не се отнася до щабовете на другите зони. Щабът на софийската зона се намира в по-благоприятно положение.

Щабът на зоната поддържа постоянна връзка и с най-отговорни дейци от Централния комитет и Политбюро на партията.

Конспиративните срещи най-често стават по немноглюдни улици, в малки сладкарници... Винаги

¹ Той употребява точно тази дума – "мобилизирани".

се определят и контролни срещи, с предварително уточнени пароли.

По-важните заседания на щаба на зоната, на които присъствуват и представители на Главния щаб на НОВА, както и на окръжния комитет на компартията в София, стават в специално определени за тази цел квартири. Изборът се предопределя преди всичко от предаността на хазяите, както и от принципите на строгата конспирация.

Главната квартира на щаба на зоната се помещава в дома на Иван Кафалиев, на ул. "Малуша", в квартал Лозенец. Във всяко време на денонощието щабът може да използва тази квартира. Има още две резервни квартири.

Заседанията на Щаба се провеждат периодично – един път седмично или – на две седмици веднъж, а понякога дори и по-рядко.

На заседанията се отчитат отделните членове на щаба, особено ако се връщат от партизанските отряди. След това се обсъждат положителните страни и положителния опит, за да бъдат пренесени във всички отряди.

На тези заседания се разглежда и състоянието на нелегалната войскава организация, и дейността на бойните групи на територията на зоната...

Споровете, които възникват са в търсенето на формите на работа на отделните ни бойни единици. Последната дума е на командира.

Конкретни спорове възникват по такива въпроси: да се създават ли скривалища и хранителни бази или да се действа винаги сред населението.

Защитниците на първата теза, смятат че основният принцип в снабдяването им трябва да бъдат отделните складови бази в планината. Мотивите им: по този начин се предотвратява заплахата партизаните да останат без продоволствие.

Според защитниците на втората теза партизаните трябва да носят със себе си храна само за два-три дни или само за времето, когато отрядът няма да бъде в населен пункт; попълването

на запасите да става в следващото село, където ще се установят.

Побеждава тази гледна точка: постоянно сред населението. Партизаните в софийската зона са плътно да селата или в тях.

Спори се и по въпроса за числеността на отрядите. Едни смятат, че отрядите трябва да бъдат малочислени, което ги облекчава в укриването, снабдяването и мобилността.

Други са на обратното мнение – многочислени формирования, които да са готови за мащабни акции и сблъсъци с многоброен противник.

Животът налага второто становище. Съчетаването на двата избора: близо до населените места и голям отряд дава възможност за създаване в западната част на страната, в непосредствена близост до столицата да има партизански територии.

През 1944 г. основна роля изиграват големите партизански съединения.

Все пак една е ситуацията в трънско, друго на изток от София. Трънският отряд, когато е притиснат просто се изнася в Югославия на свободна партизанска територия. Докато отрядите от източната страна са значително по-ограничени.

Сериозна дискусия предизвикват въпросите свързани с бойните групи: открити действия или строга законспирираност?...

Решава се да се действа конкретно. Всички акции на бойните групи се планират, организират и ръководят непосредствено от щаба на зоната. Дори онези, които се осъществяват още преди да бъде създаден щабът – като ликвидирането на полковник Пантев, бивш шеф на полицията, генерал Луков и Сотир Янев – са проведени с разрешение на партийното ръководство.

Единствено ликвидирането на Кулчо Янакиев (той организира заглушаванията на радиостанция „Христо Ботев“ и радио Москва) бойните групи провеждат без необходимото съгласуване и в резултат – "неуспех и провал, в който дадохме безсмислени жертви".

Много разговори се водят и по въпросите, свързани с организацията и ръководството на нелегалната войскава организация.

За да се осигури правилно и успешно ръководство на цялостната бойна дейност в територията на зоната, от самото начало щабът организира постоянно действащо разузнаване.

Всички сведения, които се получават в щаба на зоната, се сумират и отработват, след като се изпращат на партизанските отряди, на партийните и ремсовите организации, на съответните ръководни органи. Информират се също така и бойните групи, но само по въпроси, които пряко засягат тяхната дейност. От своя страна те също събираха информация за обектите, които ги интересуват, като използват широко партийните и ремсовите организации в кварталите, предприятията...

Но въпреки усилията, въпреки категоричното решение на щаба на зоната – формирането на специален разузнавателен орган, със свои постоянни сътрудници, си остава една нереализирана мечта. Постигнатото не задоволява нуждите на компартията и тя не успява навреме да научи за готвени блокади и мащабни акции срещу конкретни отряди.

Това подсказва, че е налице ясна разделителна линия между общността на държавните служители и общността на нелегалната РП(к), както се е наричала тогава комунистическата партия. Комунистите са изолирани от държавата на персонално равнище. Те са организирали се аутсайдери. Техният бунт не среща подкрепа в институциите.

По данни на тогавашните власти през 1943 партизаните извършват 1606 акции.

През зимата на 1943-1944 официална София предприема кампания за унищожаване на партизанските формации, в която са хвърлени полиция, жандармерия и армейски части. Втора такава кампания е проведена и през лятото на 1944 от кабинета на Иван Багрянов.

Защо партизанското движение у нас се развива по този начин?

Формированията на югославските и гръцки партизани се създават на основата на югославската¹ и гръцката армии сражавали се с немците. След капитулацията на двете страни, разпилените армейски части като структури (много войници дезертират или преминават в други поделения) се трансформират в нелегални отряди и начеват партизанска война с окупатора.

Не е такава положението в България. Тя е съюзник на Хитлер, член е на Тройния съюз или Оста. Нейната армия е временния победител на Балканите (март 1941-август 1944). Българските партизански отряди възникват въпреки и против

¹ В средата на 30-те години, т.е. в мирно време, при население малко под 15 милиона, Югославия поддържа армия от 150 000 войници, 8200 офицери и 9400 подофицери. Въоръжението ѝ се състои от 2000 леки картечници, 800 тежки картечници, 250 батареи полева артилерия, 5 танкови роти, 45 ескадрили. При обща мобилизация, каквато има през 1941 г., командването е разполагало минимум с 1 200 000 бойци на първа линия, както и с около 400 000 тиловаца, повечето от които ветерани от войната. Тези бойци са обучени, добре организирани и разполагат с цялата необходима техника, като артилерия, картечници, танкове, авиация и мунициии. Само тежката полева артилерия е имала повече от 400 дула.

След капитулацията на Югославия (17 април 1941 г.) тази организирана сила губи централизирана йерархия, но оръжието и униформите остават във военните, остават и техните служебни обвързаности не само на междуличностно равнище, някои се прибират по домовете си, други поединично и като структури, минават в нелегалност и се присъединяват към различните партизански формирования, вкл. и тайното. Заедно с това на разположение на партизаните остават тайните армейски резерви (оръжие, дрехи, оборудване, храна), които създава всяка държава.

Югославската комунистическа партия водена от Тито, поема политическата инициатива и през май и юни 1941 г. започва формирането на партизанска армия, което е официализирано на 21 декември 1941 - на рождения ден на Сталин. Това е един от знаците на тогавашните обществени нагласи - изключителната роля в Европа на водача: Сталин, Хитлер, Мусолини, Чърчил, де Гол, Франко, Ататюрк... Тито започва своята битка за Югославия като сталинист. Мини-империята се е разпаднала: Косово е към Албания, Македония и Западните покрайнини към България, Хърватска е независима и обхваща Босна и Херцеговина, Войводина е Унгарска и Румънска, Словения е разделена между Италия и Райха, Черна гора е протекторат на Италия... Титова база са сръбските територии от Югославия. Интересно е, че опорните му пунктове почти съвпадат с местата, където сръбския национализъм ще излезе извън контрол в началото на 90-те години. Визията му за следвоенна Югославия е нейната сръбска трансформация по подобие устройството на Съветския съюз.

България и нейната армия са от другата страна на фронтовата линия. Тя е в Оста - съюзник на Хитлер. България е ангажирана в освобождаването (българската представа - на местното население и на държавата) или на окупацията (на сърби и гърци) на територии от Югославия и Гърция. Нейната редовна и запасна армия **не е резерв на антихитлеристко партизанско движение.**

редовната армия и нямат никакви предвоенни структури.

Българските партизански чети и отряди се състоят от индивиди поели пътя на партизанската война по индивидуално решение. Те доброволно решават да се бият срещу хитлеризма, въпреки че техното отечество България, в момента на решението им, печели от този съюз и се води война, чиито изход е НЕЯСЕН.

Решението за участие в партизанското движение е мотивирано от политическо убеждение, а не от патриотизъм. В началото то е част от вътрешно-националните борби, а не вземане на страна в Световната война¹.

В този смисъл партизаните могат да се разглеждат като политическа опозиция на управляващите. От тук идва основанието на крайните антикомунисти днес, да твърдят че партизаните "са преследвани и избивани правилно, защото са дигнали оръжие срещу законната власт".

Гърци и югославяни се бият срещу чужди окупатори, българите се бият срещу "родното правителство". Поставям го в кавички, защото начина, по който е съставено (партиите са забранени от 1935 г., левичарите са преследвани просто, защото са левичари) сам предпоставя въоръжена съпротива. Не може да забраниш на своите политически опоненти легална дейност и да очакваш, че те няма да станат нелегални.

Така че, ако партизаните са "вдигнали оръжие срещу законното правителство", то излиза, че "законното правителство" първо забранява да има законна опозиция, а сетне започва да избива своите противници. Значителната част от избитите по времето на Съпротивата са намерили смъртта си без съд, а съдените са били жестоко малтретирани и сетне осъдени от военно-полеви съдилища.

«Законното правителство» е признавало, че неговите противници обслужват враговете му във

¹ По различен е случаят с еврейте-партизани. А те са относително много. Преследването на еврейте има явно поставена цел - тяхното физическо унищожение в завладяната от Хитлер Европа. Те стават партизани с антихитлеристка мотивация и още с решението си "да хванат гората" вземат страна в Световната война, а не само във вътрешно-националните политически борби.

водената война. Негов враг е Антихитлеристката коалиция.

В периода 1941–1944 г. се затвърждава възникналата с преврата на 9 юни 1923 г. норма в етнокултурата за политическа борба: **политическия противник се поставя във от закона и се унищожава физически.**

Тази норма е валидна до средата на петдесетте години на миналия век. Със смъртта на Сталин тя постепенно угасва. Продължаващата Студена война рязко засяда в двата коловоза: надпревара във въоръжаването и пропагандата на собственото превъзходство. Пропагандата е до комичност всеобхватна: космонавтика, спорт, природни изкопаеми, песни, цена на билети за градски транспорт, машина за затопляне на чинии, автоматична четка за зъби, добив от декар... И така до безкрай. Но тук постепенно нахлуваха въпросите за сигурността, обществения ред, хуманното третиране на задържани, правата на човека...

От средата на петдесетте наред с потребителския бум (на Запад), неудържимия разпад на колониалната система и надпреварата в Космоса започна явен процес на хуманизация на социалните отношения. Наченки за такъв процес има още при разговорите на високо равнище между съюзниците в антихитлеристката коалиция, съденето на военнопредпъниците в Нюрнберг, при създаването на ООН и дори в самото начало на Студената война. Проблемът за хуманизма спираше да бъде някакъв интелектуален дебат за цивилизацията, излезе във от пресата и декларациите на интелектуалците и публичните речи на демагогската политика. Темата нахлу в кабинетния политически разговор и тайните политически споразумения.

Повечето от българските партизани са съвсем млади хора – ученици, млади работници и селяни, несемейни. Пример: от село Голям Върбовник, Дупнишко излизат шестима партизани: трима ученика – на 16, 17 и 19 години; един общ работник на 19 години и един селско-стопански работник на

пределната 28 годишна възраст¹. Във всички отряди и чети ситуацията е подобна. Разбира се, има по-възрастни. В ихтиманска околия от 131 убити в периода 1923-1925 г. има "само" осем убити през 41-44 година. Те са на 44, 42, 34, 32 (двама), 31, и 22 години². Обикновено в шумата излизат приятели - по двама, трима едновременно или един след друг. Много често са родственици.

Семейните и селищни връзки са с изключителна сила в онези години. Те семейно са левичари, семейно са радикално настроени и съответно репресирани. В периода 23-45 година в село Мухово, Ихтиманско са убити четирима от рода Кискинови: Иван (1923), Йордан (1925), Георги (1925), Стоян (1925), петима Гаджови. Видимо са родствени убитите от същото село - Табакови, Кривошииски, Готеви.

От 131 души убити левичари от ихтиманска околия само четирима са сменяли местожителството си: те живеят там, където са родени. Повечето от тях са съселяни (Мухово) или съграждани (Панагюрище). В Ямболска околия от 129 души партизани, 35 са родени и живущи в Ямбол. Център на разпространението на политическите идеи е селищната общност.

Семейната политическа връзка прераства в историческа. Води се идейна битка в българското духовно пространство - кой е продължителят на делото на национал-революционерите и възрожденците като цяло:

КЛЕТВА

(от Олга Никола Славкова)

Народе мой, кълна ти се,
кълна се във звъна -
на тежки бащини окови!
Кълна се в името на мрачните затвори,
в които гниха хиляди тела -
на честни български чеда -
вървяли смело, беззаветно -
по стъпките на Ботев -
и моя скъп Баща!!...
Кълна се в хилядите рани,
и във пролята скъпа кръв -
на възрожденци, партизани,

¹ ЦДА, ф. 369б, оп.1, а.е. 3, л. 130

² ЦДА, ф. 369, оп. 1, а.е. 105, л. 42

на ХОРА СЪС СВОБОДЕН ДУХ –
загинали в борбите честно,
и над делата им геройски –
днес греє нашта свобода!
И ЕТО МОЙТА ЧЕСТНА КЛЕТВА:
По пътя свят на скъп баща –
отдал живот и свидна младост –
в борба за родна свобода –
АЗ НЕОТКЛОННО ДА ВЪРВЯ.
Със вяра в светли бъдни дни!
Със обич всеотдайна към народа!...¹

Автор на това стихотворение е Олга Николова Славкова, с което тя приветства 9 септември 1944 г. и победилата РП(к). Тя дава клетва пред паметта на баща си, че ще върви "по пътя свят". А нейният баща е национал-революционер. Той е приятелят, съидейника и четника на Христо Ботев – Никола Славков от Свищов.

Левичарите и най-вече комунистите претендират, че са продължители на националната революция. В предходните години и в следващите десетилетия те ще сочат "Символ верую" на Христо Ботев и телеграмата му до Парижката комуна, както и неговата поезия и публицистика като провиденчески за възхода на комунизма и основанията за своята борба. Особен акцент в политическите си акции поставят върху – Ботевия ден, 2 юни и тържествата на Околчица. Редом с това те намират и сочат фразата на Левски за "чиста и свята република" за левичарска и тяхна.²

Десницата също търси и намира имена от Възраждането и национално-освободителните борби като свои. Една от нейните масови организации се казва "Отец Пайсии". Друга тяхна организация са Българските национални легиони, които пряко извеждат своето дело като продължение на Легията на Раковски и комитетите на Левски. За десницата Левски е нейн, към Ботев е по-въздържана, но не го признава за левичар.

В разделянето на националното наследство двете крила прибягват и до физически сблъсъци по

¹ Сава Дълбоков, По нов път, С., 2004, стр. 17

² Не бива мотивацията на левичарите да се идеализира. Сред тях има всякакви хора – жадни за богатство; търсещи силни усещания; авантюристи; увлечени от микросредата си... Идеализмът обаче е общоприетата маска в техния разказ.

повод различни чествания - деня на Ботев, обесването на Левски, Априлското въстание. Тогава в демографската структура младите са значително повече, обществото е по-нетърпеливо и невъздържано, а го няма днешния футбол и днешните фен-агитки. Юношите и младежите са изливали своята жизненост в принадлежност към политически каузи. По разкази на младежи от онези дни, сблъсъците между левичари (ремсисти) и десничари (легионери и бранници) редовно са съпровождали празници и забави...

Двете крила обаче претендират за различна част от наследството като обявяват, че то е цялото наследство. Левицата се обръща към социалните и републикански тежнения на Възраждането и национал-освободителните борби, както и към Освободителната война, заради (вече болшевишка!) Русия. Нейни са думите - **свобода, равенство, братство, сигурност, демокрация, народ, труд, класа, борба, република.**

А десницата подчертава националния идеал и преклонението пред нацията и държавата. За това нейн акцент е Сан Стефанския мир и нарисуваната там карта. Нейни са думите - **нация, идеал, цар, саможертва, дисциплина, закон, ред, отечество, война.**

По парадоксален начин половен век по-късно, след 1989 г. Левицата (БСП) и Десницата (бившият Легион - Български демократичен форум) ще станат единомишленици на национална основа (нация, държава, закон, ред), но ВДФ ще поеме думите - свобода, демокрация, борба (срещу комунизма) а БСП - национално съгласие, т.е. отказ от борбата, в името на социалния и граждански мир.

Но да се върнем на Войната. Партизаните търсят своя исторически корен в хайдутството и национално освободителните борби, за което свидетелстват имената на отрядите и четите: "Чавдар", "Момчил войвода" (Цариброд), "Хаджи Димитър", "Христо Ботев", "Георги Бенковски", "Васил Левски", "Георги Раковски", "Яне Сандански", "Бачо Киро"... Друга част от отрядите са именувани на видни комунисти: "Георги Димитров", "Антон Иванов", "Гаврил Генов",

"Христо Михайлов", "Димитър Благоев", "Васил Коларов", "Петър Ченгелов"... Трета част подчертават селищна и регионална принадлежност: Чепинец, Трънски, Пиротски, Рилски, Шопски, Босилеградски, Втори Босилеградски, Брезнишки, Кюстендилски, Габровско-Севлиеви, Средноречки, Петрички, Хасковски, Варненски, Поморийски, Омуртагски, Видински, Горно-джумайски, Тузлушки...

Местничеството - земляческа, селска, махленска, градска обвързаност, дори сред напълно непознатите, но свързани със селищния произход, ще оцветява не само партизанското движение, а и следващите десетилетия. Местният шовинизъм ще бъде основен мотив в десетилетията на социалистическото строителство.

* * *

Българските партизани доброволно, по свой личен избор, излизат в шумата и поемат риска на въоръжена съпротива. За разлика от югославските партизани те не са мобилизирани, не са организирани от държавата и за това от техния акт, дори и при онези, които са призовани от партията, в която доброволно членуват, можем да съдим за притежаваните мотивационна сила идеи, които вълнуват населението.

Това са на първо място - родствената и селищна връзка, както и партиината принадлежност. Принадлежността, както тогава, така и в следващите десетилетия ще бъде определящ индивидуалното поведение фактор. Сблъскват се два типа принадлежности: семейната и селищната от една страна, и от друга - партиината. С едното човек се ражда, с другото се социализира. Всъщност сблъсък няма. Те се изливат в общ мотивационен импулс: семейната и селищна среда в триесетте и четиресетте години на XX век надхвърля своя кутловиден хоризонт и има визия за устройството на държавата.

Търсенето на връзка с герои от миналото подсказва, че в националния характер вече са

трайно формирани представата за **история, смисъл, героично, вечно.**

Изреченото от Ботев във втората половина на XIX век "тоз, който падне в бой за свобода, той не умира" като вик за търсене на безмъртие в паметта на националната общност е стигнало вече до селото (Мухово, Лопушна, Соточино...). Те са убедени, че се бият за "народна свобода". Техен основен лозунг повтарян от 1941 до средата на петдесетте години ще бъде: "Свобода на народа, смърт на фашизма". Така завършват всички писма на Съюза на борците против фашизма през четиредесетте години.

Доброволците са мотивирани от убеждения и необходимост от силни усещания.

Българските партизани са споменавани в разговорите между Съюзниците от антихитлиристката коалиция¹. Британците организират специална служба за подпомагане на съпротивителното движение на Балканите². Българските партизани, както и партизаните в другите балкански страни, са получавали английско и съветско оръжие.

Тук ще посоча само имената на английските офицери изпратени за връзка с НОВА – Народно-освободителната армия, която е контролирана от комунистите. Това са:

- Мостин Дейвис (мисия Малигани) – загинал
- Уйлям Франк Томпсън (мисия Клариджис) – загинал
- Джон Маккулън Уолкър (мисия Клариджис) – загинал
- Ник Мървин Монро (мисия Клариджис) – загинал
- Кенет Алън Скот – (мисия Клариджис) – заловен на 3 май 1944 година и останал в затвора до 8 септември 1944 година, когато заедно с другите политически е освободен.

За разлика от Югославия, партизаните у нас са малко. Едната причина вече споменах – редовната армия на Кралство Югославия преминава към партизанска война.

¹ Московската конференция на министрите на външните работи на СССР, САЩ и Великобритания от 19 до 30 октомври 1943 (Сборник документи), С., 1984, стр. 356-357.

² Пак там, стр. 425.

У нас партизанските чети са въпрос на личен избор. Изборът е труден, не само защото е рисков, а и защото:

1. С присъединяването си към Хитлер, България постига своя „национален идеал“ – в една държава са обединени териториите, в които живеят българи! Премахнато е унижението от Ньой и това го знае всеки грамотен българин.

В този смисъл Фактите на промяната (влизането на България в Оста) не могат да предизвикат недоволство в нито една значима група от населението.

2. Германия е възприемана като Цивилизацията. Тя е мечтата на българите. Тя е Съюзникът! Хитлер отначало е подробност. Това е време на диктаторите. За Хитлер се знае толкова, колкото и за Сталин, само че Хитлер е идол на легионерите, Сталин на левията. С нападението на Германия над Съветския съюз противопоставянето между левица и десница, за малко смекчено при договора Рибентроп-Молотов, получава мощен външен тласък. Въпросът застава с трагична острота и е на живот и смърт – кой кого?

3. Югославия! Мечтата на южните славяни от XIX век за обща държава е посръбчена по неприемлив за българите начин. Заграбването на Западните покрайните и превръщането на Македония в област Южна бановина е унижително за всеки българин. А антибългарската политика на Белград не секва...¹

След нападението на Германия на 21 юни 1941 година ръководството на компартията отправя запитване до Георги Димитров: "в случай на въстание на каква помощ от СССР биха могли да

¹ Овладеяването на партизанското движение в Югославия от комуниста Тито и тамошната компартия, ражда сред левията илюзията, че националните въпроси ще бъдат решени по нов начин – чрез съветизация на Балканите. В същото време партизаните на Дража Михайлович, наследниците на Кралство Югославия, нямат никакви подобия в България, за да бъде видима друга перспектива. Така Тито във военния балкански контекст израства като сериозен фактор във формирането на българската политика в следващите няколко десетилетия, включително и в периода на вледеняване на отношенията между двете страни.

разчитат?"¹ Датата е 30 юли 1941 г. Те обсъждат въпрос за въстание.

Георги Димитров пита Сталин и на 4 август получава отговор - никакво въстание, ще разбият работниците, сега не можем да окажем помощ. "Опитът за въстание ще бъде провокация."² А седмица по-късно Молотов развива указанието на Сталин: "Докато немците ни притискат би трябвало да се избягват големи и сериозни акции в чужбина. Когато при нас настъпи подем, тогава ще трябва всичко да се разгърне."³

Дисциплинираните български комунисти, за които Сталин е "вожд и учител на прогресивното човечество", започват да чакат "подема". В планината излизат само тези, които са притиснати от властите по недвусмислен начин.

А властите действат решително. Правилно предполагайки, че комунистите могат да предизвикат вътрешни размирици, на няколко етапа провеждат превантивни арести и интернирания - 17, 18, 19 юни; на 3 и 4 юли 1941 г. в цялата страна са проведени масови арести на известните лидери сред левичарите. Арестувани и пратени в лагери са четири хиляди души, като плановете са за десет хиляди⁴. Успоредно с това се извършва частична мобилизация сред подозрителните лица. Формират се трудови роти и те „чукат камъни“. Това е елемент от технологията при изграждането на тогавашните пътища - шосе, джиде. Застлано с начукани камъни, с големина на триъгълно парче баклава, валирано от парен валяк и посипано с пясък. За няколко месеца пясъка ставаше на пепел и след всеки преминаващ камион (два-три камиона на ден) или колона от военни коли се вдигаше прах до Космоса. Потенциалната опозиция е прибрана в лагери и трудови роти. В такива роти са и евреите...

Георги Димитров съобщава в София, че трябва "да се изчака". След Сталинград (февруари 1943 г.) начева "подема", който след колебливи месеци става решаващ в края на годината. А когато се

¹ Г. Димитров, Дневник, С., 1997 г. стр. 243

² Г. Димитров, Дневник, С., 1997 г. стр. 244

³ Г. Димитров, Дневник, С., 1997 г. стр. 245

⁴ Броят на арестуваните и намерението за разгръщане на арестите се потвърждават от множество документи.

открива Вторият фронт (6 юни 1944), веднага скача и броя на партизаните.

Вземам за пример промяната на техния брой в няколко околии:

От Ихтиманска околия партизани са 47 души.

От тях

Един става партизанин през 1942 г.

4 - през 1943 г.

2 - април 1944 г.

7 - юни 1944 г.

18 - юли 1944 г.

15 - август 1944 г.

Възрастово те се разделят така:

Един е роден през 1909 г. (На 9 септември 1944 г. той е 35 годишен.)

Един през 1910 г. (34 годишен)

3 през 1914 (30 годишни)

1 през 1917 (27 годишен)

6 през 1919 (25 годишни)

1 през 1920 (24 годишен)

3 през 1921 (23 годишни)

3 през 1922 (22 годишни)

4 през 1923 (21 годишни)

8 през 1924 (20 годишни)

8 през 1925 (19 годишни)

2 през 1926 (18 годишни)

1 през 1929 (15 годишен)

(за останалите датите на раждането са неясно изписани)¹

През 1945 са създадени околийски партизански дружества. Околиите в страната са - -----. В белоградчишкото дружество има 39 члена; Белослатинското е с 38 члена. В Световрачко (сега Сандански) дружеството е с 62 члена.

Ръководството на компартията изпраща на 12 март 1944 г. справка на Георги Димитров за броя на партизаните. "Има 26 отряда с обща численост 2320 човека" и че има окръзи с малко партизани като - Хасковски, Варненски, Старозагорски, а и има окръзи без партизани - Русенски, Бургаски и Търновски.

Типове акции на партизаните.

¹ ЦДА, Ф369В, оп. 1, а.е. 3, л. 8

В зависимост от поставените цели, а целите се поставят от Москва с оглед целите на Съюзниците във войната, партизанските акции са няколко типа:

-разрушаване на производствени единици, които изнасят продукцията за Германия (мандри, табашки работилници и складове, кожарски работилници и складове, складове за вълна¹, даращи, дъскорезници, мини и др. под.)

-разрушаване на съобщителна и транспортна инфраструктура (пощи, кантони, рязане на жици, събаряне на стълбове, взривяване на мостове)

-рушене на административни звена, разрушване на административната структура и внасяне хаос в нейната работа (общински сгради, изгаряне на архиви)

-наказателна акция за създаване на страх в държавните и общински служители при изпълнение на политическите задачи на властите (наказват предател, старателен държавен служител и пр.)

-пропагандна акция (влизат в селото, провеждат събрание, в което запознават с положението на фронта и се оттеглят)

-снабдителна акция (снабдяване с продукти и дрехи на отряда. Те трябва да се хранят, а са десетина или няколко десетки души.)

Често акциите са многоцелеви, но има достатъчно "чисти" - преследващи само една цел.

Моделът, по който се провежда многоцелевата партизанска акция в населените места, почти всякога - села и махали, е:

-блокада

(Завардват се входно-изходни точки на селището, почти винаги в тайно или открито сътрудничество с местни хора.)

-превземане на общината

¹ В подготовка за войната в "Наредба "И" (ДВ, бр. 85/1940 г.) от 9 април 1940 год. Дирекцията за закупуване и износ на зърнени храни добива монополно право "да купува от производителите и продава произведената в страната естествена вълна". Вълната по време на войната е много ценна за потребностите на нашите и съюзническите войски. Припомням, че още няма широко разпространение и производство на известните днес изкуствени тъкани!

(Случва се да има престрелка, но в повечето случаи превземането е ставало само със заплахата от атака. Предалите се са обезоръжавани, разсъбличани (заради униформите²), затваряни в някое помещение...)

-провеждане на събрание

(събират селяните – на площада или в салон, на мегдана и държат речи, съобщават новини от фронта, разясняват програмата на ОФ и своите намерения; често само беседват с насъбралите се – пак за същото)

-запалване на архива

(Обичайно това са книжата на данъчните служби. В една селска община кой знае какво друго няма. По този начин се постигат няколко цели: облекчават се данъчно задължените лица, предимно бедни и средни селяни; държавата (съюзник на Хитлер!) се лишава от приходи; сее се безпорядък; компрометира се социалния ред.)

-прекъсване на телефоните

(разбиват централите, режат жиците, събарят телеграфни стълбове – по това време телефонните жици са опънати на стълбове; повреждат камиони; прекъсват жепе връзки. Руши се инфраструктурата.)

-прибиране на наличното оръжие и боеприпаси

(включително и лично притежавано от фашисти и служебни лица)

-вземане на продукти и дрехи

(вземане на продуктите от мандрата, ако не могат всичко да вземат, го раздават на населението, след което – в обичайния случай се поврежда имуществото на мандрата. Защо мандрите? Защото сиренето и кашкавала е основен износен продукт за Германия и от там за немската армия. По същата причина се поставя акцент върху събираната вълна и кожи – нападат се складове, раздава се на населението вълната и кожите,

² Няма изкуствени тъкани. Дрехите са скъпи и ценни. Кражбата на дреха е разпространена. Военните дрехи, върхно облекло и бельо, са вълнени, конопени и ленени. По време на войната текстилната и шивашката индустрия работят предимно за войската. В страната новите дрехи са предимно за тях – за военните. Години след 9 септември сред населението се носят части от военно облекло – шинели, курки, обувки...

запалва се. Иначе това са суровини за немската армия.)

-наказване на предателите

(За предалите партизани и нелегални, след което е имало заловени; за преследващите с оръжие партизаните, имало е сражение, паднали са убити и пр.- наказанията са еднозначни - смърт!

За прекалено старателните привърженици на властта, които не са свързани с преследване на партизани и нелегални, преобладават други форми на репресия, макар и да има убийства: искат провинилия се да се разкае; да напусне службата, която заема; конфискуват му имуществото; запалват му къщата; има случаи, когато публично го бият. Този терор върху служебните лица още през 1944 година довежда до блокиране на държавния апарат в селската провинция. Масова е практиката за напускане на селата от длъжностни лица, дори без да са принуждавани.

След бомбардирането на София, функционирането на апарата е силно затормозено. Привържениците на властта са демотивирани, освен комунистическа Русия срещу тях върви и Англия и Америка. Изправени до стената, те обаче са отчаяни и крайните елементи преминават към екстремистки прояви - убиват невинни, разнасят отрязани глави по селата, излагат трупове на убити партизани и принуждават съселяните им да минават, за ги заплъят, влачат трупове им с коне, гаврят се със заловени нелегални...)

Каква е активността на партизаните?

Поместената по-долу таблица съм изготвил на основата на информацията събрана от Славка Петрова в нейното изследване - „Хроника на девето- септемврийската социалистическа революция“¹. Това е едно подробно и добросъвестно изследване на активността на партизаните в

¹ Доста подробно и добросъвестно изследване на активността на партизаните в България от 1 юни до 13 септември 1944 година. Публикувано е през 1984 година. Моята проверка в архивите на партизански акции през август 1944, не установиха неточности във фактите.

България от 1 юни до 13 септември 1944 година. Публикувано е през 1984 година. Моята проверка в архивите за партизански акции **през август 1944**, не установиха неточности във фактите.

Не променям нейните термини "партизани", "фашисти", "полицаи", "жандармеристи" и пр., защото и сега бих употребил тези думи, макар че тя е влагала малко по-различно съдържание в тях.

дата	Населено място, в което се провежда акцията на партизаните	Присъединяване към партизаните	В какво се състои акцията на партизаните	Предизвикани от действията на правителствени те военни и полицейски части сражения и престрелки с партизани
1 август, вторник				
	Слишовци, Трънско		-блокада на селото -провеждат събрание -приема се резолюция-протест от 62 до министър-председателя -вземат продукти донесени им от селяните	
	Стрезимировци, Трънско		-акция -събрание	В случая „акция“ означава - влизане в селото, без особени преমেждия.
	Станинци, Годечко		-мандра -сиренето раздадено на населението	
	Комщица, Годечко		-запалват мандрата	
	Мешица, Пернишко		-вземат 500 хил. лева -раздават остатъка на населението	
	Горно Уйно, Кюстендилско		-митинг	
	Горна Любата, Босилеградско		-акция -запален архива	
	Голям дол, Чирпанско	1 девойка	-снабдителна акция	
	Съединение, Пловдивско		-запалват 40 коли реквизирано сено	
	Пилашево, Първомайско		-снабдителна акция -изг. архива	

	Добролък, Асеновградско		-акция -18 пушки -2 карабини -4 пистолета -400 патрона -изгарят архива	
	Габровица, Пазарджишко	8 души	-изпълняват смъртна присъда -митинг -веселие и хора	-убит ятака Иван Д. Попов
	Цветино, Пещерско		-снабдителна акция	
	Градево, Горноджумайско		-10 пушки -400 патрона 18 хил. Лева -купуват от кооп. храна -две униформи	
	Брезница, Неврокопско		-повреждат пощ. апарат -2 пушки -изг. архивата -униформа	
	Тъжа, Казанлъшко		-снобителна акция	
	Научено, Новозагорско		-пушки -радиопарат -храна	
	Ф-ка Хр.Метев, Габрово		-прекъсване телефони -36 хил.лева -20 напореона -златни медали -платове, костюми, обувко, пардесюта и балтони -събрание	
	Ляковец, Горнооряховско	1 младеж		
	Петърница, Плевенско		-събрание	
	Еловица, вр		-акция	
	Оходен, вр		-акция	
	Ярославци, брезнишко	4-ма младежи	-събрание -разрушават мандрата	
	Цървена ябълка, Кюстендилско		-събрание	
	Ломница, Трънско		-акция	
	Рибарци, Кюстендилско			-засада -сражение -загиват двама партизани Иван Кочев и Аспарух Плачков
	Муртинци, Брезнишко		-акция	
	Драговищица, Кюст		-прекъсват телеф жици	
	Ябланица, Софийско		-архива -мандрата и магазина храна	
	Комщица, Годечко	-1 младеж	-събрание -архива -радаване брашно на населението 18 тона	
	Бърля, Годечко	2-ма младежи	-събрание -оръжие	
	Вълковня,		-събрание	
	Долни Криводол		-събрание	
	Еловица		-събрание	

	Дрангово, Пловдивско		-събрание -8 пушки -2 пистолета -100 патрона	
	Зелениково, Пловдивско	-2-ма младежи	-снабдителна акция	
	Борец, Пловдивско	-1 младеж	-партизанска блокада	
	Богдан, Карловско	-2-младежи	-оръжие	
	Добростан, Асеновградско		- партизанска блокада -архив -събрание -оръжие -угощение	
	Спасово, Чирпанско		-снабдителна акция	
	Голобрадово, Чирпанско		-реквизиране на храни	
	Александрово, Казанлъшко		-трикрави	
	Чирпан	-2-ма души		
	Първомай	-1 войник		
	Каравелово, Карловско	-1 войник		
	Беловица, Пловдивско	-9 души		
	Боримечково, Панагюрско		-5 пушки -храна -събрание	
	Панагюрище		-една крава	
	Гара Бельово	-5 души		
	Момина Клисурса, Пазарджишко	-7 младежи		
	Лесичево, Пазарджишко	-6 младежи		
	Свети Врач		-хранителни продукти -8 коне -1 магаре	
	Дрента, Еленско		-прекъсват телефони -2 пушки -45 патрона -хартия за циклостил -храна -необходими стоки -пръскач позиви	
	Долни Дъбник, Плевенско		-акция	
	Добри дол,	-12 души	-4 товарни коня -1 ездитен кон	
3 август				
	Злогош, Кюстендилско			-сражение -загиват: Емил Шекерджийски Стоян Бърдачки, Стоян Лудев, Крум Зарев
	Злогош, Кюстендилско		-прерязани жици	
	Дукач		-акция -оръжие -събрание	
	Плоча		-акция -оръжие -събрание	
	Мусал		-акция -оръжие -събрание	

	Барие		-акция -оръжие -събрание	
	Ржана		-акция -оръжие -събрание	
	Бърля, Годечко		-събрание	
	Габровица, Пазарджишко	-1 младеж		
	Колю Маринов, Чирпанско (от селото са излезли 40 партизани, до този момент- 10 убити)		-повредена телефонна апаратура -архива -оръжие -събрание	
	Славянин, Чирпанско		-трима убити от ловната рота -2 леки картечни пистолета -33 пушки -2 пистолета - 25 бомби -униформи	-сражение -загива Таньо Вътев
	Розовец, Пловдивско		-блокират селото -изгарят архивата -вземат пишеща машина -8 пушки -2 пистолета -повреждат почтата	
	Тъжа, Казанлъшко		-акция -митинг -изгарят архива -раздаване на продукти	
	Връх Персенк, Родопите		-наказан горски стражар	
	Избеглии, Асеновград	-10 души		
	Болярци, Асеновград ско	-4 души		
	Баня, Панагюрско		-1 пушка -5 патрона -повреждат две вършачки	
	Бъта, Панагюрско		-блокират вършачка	
	Панагюрище		-блокиране вършака -4 пушки - 60 патрона	
	Панагюрище		-60 хил. Лева -пишеща машина -1 пистолет -1 пушка -хомути за коне	
	Стрелча, Панагюрско		-блокиране на жепе кантон	
	Челино (Велинград)	-2-ма души	-оръжие -храни -събрание	
	Голямо Белъово, Пазарджишко	-2 души	-10 пушки -400 патрона	
	Сестримо, Пазарджишко		-акция в еврейския лагер	
	Септември, Пазарджишко			Сражение -загива Методи Звездаров
	Хижа Грънчар, Рила		-унищожение телефоните -3 пушки	

			-360 патрона -3 бомби -35 одеала	
	Стара река, Еленско		-политическа беседа	
	Чубра, Карнобатско		-блокират селото -прекъсват телефоните -вършат реквизираното на населението -разпускат реквизиционна комисия -храна -100 хил. Лева	
	Бероново, Габровско		-купуват брашно	
	Врабците, Габровско		-пропагандна акция	
	Гиргините, Габровско		-разпръскват позиви	
	Дойкинци		-акция	
	Копиловци, Берковско		-реквизират волове	
	Долна Секирна, Брезнишко		-събрание -проверка на книжа -храни	
	Горна Ржана		-акция -събрание -оръжие	
	Каменица		-повреда на телефона -събрание	
	Станинци, Годечко		-архива -1 пушка -стоки от кооперацията -предупреждават кмета	
	Шипочано, Кюстендилско		-прекъсват телефоните -оръжието	
	Правец-Етрополе		-спират кола вземат два пистолета	
	Каменица, пирдопско		-хранителна акция	
	Иваняне, Сф		-стачка във фабрика	
	Филипово, Плевдив		-нападат кантона -1 пушка	
	Драгойново, Борисовградско		-сражение, убиват двама стражари -архивата -9000 лева -хранителни продукти -митинг -заповед за разпускане на фашистките групи	
	Арда, Смолянско		-снабдителна акция	
	Строево, Пловдивско	-3 души		
	Голям Чардак, Пловдивско	-4-ма младежи		
	Лозен, Пазарджишко		-снабдителна акция	
	Марулево, Горноджумайско		-блокират селото -оръжие -изпълняват две	

			смъртни присъди	
	Лозарево, Карнобатско		-престрелка, убит полицай	
	Глогинка, Поповско		-оръжие -пищеща машина -радиоапарат -32 пушки -1 пистолет -униформа	
	Цонево, Провадийско	-2 души	-акция	
	Солник, Варненско	-8 души	-акция	
	Драгана, Ловешко	-6 души		
	Лисец, Ловешко	-1 човек		
	Арчар, Видинско		-беседа -една пушка	
	Гостуша		Акция	
	Бела		акция	
5 август				
	Звонци, Трънско	-3 души	-архива -повреден телеф.централа -40 хил.лева	
	Ракита, Брезнишко	-3 души	-опожаряват дирекцията на мина -наказват доносник	
	Тросене		-7 униформи	
	Трекляно, Кюстендилско		-блокирано село -1 пушка -1 пистолет -100 патрона -1 одеяло -3 хил. Лева -изпълняват смъртна присъда -предупреждават други	
	Баланово, Дупнишко		-наказателна акция	
	Рила, Дупнишко		-смъртна присъда над осъден фашист	
	Пирдоп	-1 младеж		
	Суково	-9 души	-акция -събрание -наказват врагове	
	Извор, Радомирско		-3 униформи	
	Бабек, Пловдивско		-повреждат телефоните -събрание	
	Калековец, Пловивско		-повреждат телефоните -3 коня	
	Розовец, Пловдивско		-снабдителна акция -закупуват стоки за 4300 лева	
	Стрелци, Пловдивско		-4 пушки -брашно и храни	
	Каляново, Пловдивско		-изпълняват смъртна присъда над фашист	
	Забърдо, Асеновградско	- 1 младеж	-архива -събрание -14 пушки -400 патрона -радиоапарат -пищеща машина	
	Цар Асен, Панагюрско	-2-ма младежи	-архив -телеф.апарати -снабдяват се	

			-МИТИНГ	
	Мало Конаре, Пазарджишко	-13 души		
	Пирин планина			Засада Убит – АСЕН Лагадинов
	Бело поле, Благоевградско		-обезоръжаване на жандармерист	
	Бяла паланка, Сливенско	-6 души	-оръжие -храни -150 хил.лева -позиви -прекъсват телефоните	
	Везенково, Котелско		- в сражението са убити двама полицаи	-сражение -убит Велислав Драмов
	Бърдарево, Поморийско	-2 души		
	Бояновци, Търновско		-позиви -един пистолет -нахранват се	
	Костел, Еленско	-1 младеж		
	Глогинка, Поповско		-събрание при вършачката	
	Ботево, Варненско	-1 войник	-13 пушки -политическа беседа -униформи -храна	-сражение
	Дойренци, Ловешко	-2-ма войника	-2 леки картечници -3 автоматични пистолета -4 пушки	
	Казачево, Ловешко	-1 ремсистка		
	Пордим, Плевенско		-оръжие -патрони -дрехи -платница	
	Завой, сзб			акция
	Росомач, сзб			-снабдителна акция
6 август, неделя				
	Дълга лука, Трънско		-събрание	
	Извор, Радомирско		-3 униформи -оръжие	
	Красава, Брезнишко		-наказват двама предатели	
	Власи, сф		-събрание	
	Етрополе		-снабдителна акция	
	Божича		-архива -24 пушки	
	Мухово, Ихтиманско		-писмо до търговец да помага	
	Върбен, Пловдивско	-10 души	-40 клгр брашно	
	Копривщица		-обкръжени	-сражение -загиват 16 партизани
	Ситово, Пловдивско	-1 човек	-архива -събрание -67 хил.лв -храна -24 пушки -800 патрона -2 пистолета -2 бомби -пишеща машина -изпълняват смъртна присъда	-сражение
	Гита, Чирпанско	-1 младеж	-снабдителна	

			акция	
	Боримечково, Панагюрско	-няколко пушки -събрание -храна		
	Чепино, Пазарджишко		-събрание	
	Лъжене, Паз	-8 души		
	Банско		-наказват полицай	
	Калояновец, Християново, Старозагорско	-5 души	-оръжие -боеприпаси -униформи -храна	
	Блатец, Сливенско			-престрелка
	Дединци, Еленско	- 1 младеж		
	Златарица, Еленско	- 1 младеж		
	Приселци, Варнинско	- 8 души		
	Бяла, Варненско	- 1 девойка		
	Новаково, Варненско	- 1 човек		
	Катунец, Ловешко	- 2 души	-архива -телефоните -10 пушки -продукти -300 хил.лева	
	Сенокос, съб		-събрание	
7 август, понеделник				
	Губеш, Годечко		-архива -събрание -продукти -стоки -една пушка -разбиват инвентара на мандрата	
	Друган, Радомирско		-една униформа	
	Душинци, Брезнишко		-събрание -проверяват книжата	
	Долна Секирна, Брезнишко		-наказателна акция -наказват двама предатели -събрание	
	Голеш, Годечко		-архива -събрание -продукти	
	Яворово, Чирпанско			-сражение -загиват трима партизани
	Осетеново, Казанлъшко	-5 души		-сражение
	Долно Левски, Панагюрско	-2-ма младежи	-снабдителна акция	
	Лъжене		-оръжие -храна -дрехи	
	Чепино		-спират камиони	
	Мало Конаре, Пз	-13 души		
	Дорково, Пещерско	-1 човек		
	Горни Криводол, съб		-снабдителна акция	
	-Долни Криводол, съб		-снабдителна акция -събрание	
8 август, вторник				
	-Гърло, Брезнишко		-разбиват мандрата -унищожават продукцията	
	-Филипово, Пд		-блокират кантона на км 21	

			-1 пушка -патрони	
	-Цар Асен, Панагюрско		-блокада на спирка -политическа беседа -храни	
	Мина Радка, Панагюрско		-блокират мината	-сражение
	Лъжене-Чепино		-блокират 2 фабрики -оръжие	
	Каменица (Велинград)	- 6 души		
	Добриница, Неврокопско		-5 тона брашно	-престрелка
	Шипка, Казанлъшко		-Блокада -10 пушки -1 автомат -над 1000 патрона -дрехи	-сражение
	Кръвеник, Севлиевско		-пропаганда и разузнавателна акция -оръжие -хлани	
	Бутово, Павликенско		-демонтират жепе линия -влак дерайлира -прекъсват движението за 6 часа	
	Голец, Ловешко	- 4 души	-блокират еврейски лагер -митинг -наказват командирът- фелтфебел	
	Дойренци, Ловешко			-обсаден загива Димчо Данков
	Раднъово, Ловешко	- 2-ма души		
	Мокреш, Ломско		-изпълняват присъда:разстрел ват полицаи -позиви -2 пушки - пистолет -15 патрона	
	Комощица, Ломско		-изпълняват смъртна присъда -позиви	
	Васильовци, Ломско		-нападат кантон -вземат наличното оръжие	
	Смолча, Годечко		-събрание	
	Комщица, Годечко		-събрание -една униформа -гостуват по къщите -нареждат по телефона на окол. Началство да си подаде оставката	
	Бърля, Годечко		-снабдителна акция	
	Топли дол, съб		-събрание -1 пушка -патрони -7400 лв -телефони	
9 август				
	Касилак,		-събрание	

	Радомирско		-архива	
	Долна Врабча, Радомирско		-събрание -храни	
	Мала Фуча, Дупнишко		-блокират селото -залавят 4 -поемат ангажимент да не служат -събрание	
	Извор,	-15 души	-акция	
	Лъжене	-1 човек	-нападат пътна охрана -оръжие -бойни припаси	-сражение
	Света Петка, Пазарджишко		-22 чувала брашно -архива -събрание -кметът обещава да не служи	
	Лъжене		-блокират -събрание -архива -храна	
	Пирдоп	-1 човек		
	Стрелци, Пловдивско		-блокират -пишеща машина -храна	
	Чирпанско		-засада на пътя -трима военни ранени	-престрелка
	Свежен, Карловско		-превземат военно поделение -1 лека картечница -1500 патрона -30 бомби -14 пушки -8 униформи и ботуши	
	Калояново, Пд		-спират пътнически влак -обискират всички пътници	
	Царацово, Пловдивско		-блокада на спирка -4 пушки -80 патрона -8 хил. Лева -политическа беседа	
	Патриарх, Ефтимово		-блокада на мелница -брашно	
	Леново, Първомайско	- 7 души		
	Падеш, Горноджумайско		-36 овце	
	Калояновец, Старозагорско		-блокират кариера -сражение -убиват един -4 пушки	
	Дрента, Еленско		-снабдителна акция	
	Лесичери, Търновско		-1 карабина -2 пистолета	
	Бърдарево, Поморийско	- 10 души	-блокират селото -наказват предател -конфискуват му бакалницата -събрание -позиви	
	Губеш, Годечко		-разрушават	

			мандрата	
	Гинци, Годечко		-реквизират добитък	
	Комщица, Годечко		-акция	
10 август, четвъртък				
	Касилак, Радомирско		-акция -оръжие	
	Жедна, Радомирско		-архива -събрание -престрелка, убит фашист	-убит партизанин
	Дръмша, Софииско		-архива Продукти -95 хил.лева -една пишеща машина -7 пушки	
	Осоица, Елинпелинко		-закупуват продукти -събрание	
	Липница, Ботевградско	-1 младеж		
	Тюркмен, Пд		-събрание -телефони -8 пушки -150 патрона -2 пистолета -21 патрона -2 бомби	
	Меричлери, Чирпанско	-2-ма младежи	-сражение -1 убит полицаи -6 пушки -200 патрона -4 бомби -1 пистолет	
	Искра, Пловдивско		-архива -продукти -изпълняват смъртна присъда	
	Копривщица			-престрелка
	Свобода, Панагюрско		-архива -телефони -продукти -събрание -2 пушки -2 пистолета -20 хил. лева	
	Цар Асен, Панагюрско		-архива -продоволствие -4 пушки -събрание	
	Голак, Ихтиманско		-снабдителна акция	
	Света Петко, Пазарджишко		-сражение -завзет кантон -1 пушка и патрони	
	Гайтаниново, Неврокопско	- 9 души	-събрание -архива -раздават реквизирана вълна -наказват предател -5 пушки -4 пистолета -186 хил. лв	
	-Годлево, Разложко		-блокда -архива -3 пушки -продукти	
	Бърдарево, Поморийско	-2-ма младежи		
	Килифарево,	- 1 младеж		

	Търновско			
	-Видима, Троянско		-събрание -пищеща машина -радиопарат 2 пушки 1 пистолет 200 м. Фитил 10 клгр взрив	
	Комщица, Годечко	- 1 младеж	-блокада -телефони -униформи	
	Горни Лом, Белоградчишко		-сражение	
11 август				
	Неделище, Годечко		-сражение -убит полицай -архив -телефони -събрание -10 пушки	
	Враня стена, Радомирско		-събрание -продукти	
	Смиров дол, Радомирско	-2 души	-събрание -оръжие	
	Горниловци,		-акция -повреждат вършачка	
	Обреново	-6 младежи	-блокада	
	Желюш	-3-ма ученици	-архива	
	Горни Криводол		-престрелка -събрание -храни	
	Петърлаш		-блокада -събрание -храна	
	Топли дол		-акция	
	Върбен, Пд		-убити 4 полицаи	-сражение -загиват 14 души
	Яворово, Чирпанско		-снабдителна акция	
	Труд, Пд		-сражение	
	Брезово, Пд		-наказателна акция	
	Ботево, Карловско		-сражение при гарата	
	Вишнево, Девинско	1 младеж	-блокада -събрание -продукти -архива -радиоапарат -3 пушки	
	Добростан, Асеновградско		-събрание -2 пушки -2 шинела -1 пистолет -100 патрона -прогонват кмета и полицаите	
	Старосел, Пд		-снабдителна акция	
	Драгойново, Борисовградско		-снабдителна акция -2 вола	
	Перушица	-1 отпускар		
	Брезово, Пд	-1 отпускар		
	Ракиново, Пещерско	-1 отпускар		
	Копривщица		-сражение	
	Лъжене	-1 войник	-4 пушки -220 патрона -дрехи -храна	
	Панагюрище		-побой над фашист	

	Каменица, Пазарджишко	-1 човек		
	Осенова, Неврокопско		-смъртна присъда -храна	
	Кремен, Неврокопско		-телефони -4 пушки -8 кутии патрони -1 пистолет -50 патрона -хранителни стоки	
	Бистрица, Горноджумайско		-мандрата	
	Елешница, Разложко		-снабдителна акция	
	Дунавци, Казанлъшко		-снабдителна акция	
	Хаджидимитрово, Казанлъшко		-блокада -оръжие	
	Приселци, Варненско	-9 души		
	Варна	-9 души		
12 август				
	Драгомирово, Радомирско		-телефони -архива -храна	
	Углярци, Радомирско		-акция	
	Рила, Дупнишко		-наказват предател	
	Цариброд	-12 души		
	Брезово, Пд	- 1 ученик	-сражение	
	Чирпанско		-прекъсват телефоните	
	Катуница, Асеновградско	-43 души бягат от еврейската група и минават в нелегалност		
	Белово, Пазарджишко		-снабдителна акция	
	Лъжене, Пазарджишко	-войници (?)		
	Семчиново, Пазарджишко		-снабдителна акция	
	Мерданя, ВТН	-1 младеж	-събрание -архива -пищеща машина -7 пушки	
	Дъскот, Втн	-1 младеж		
	Раковец, Провадийско		-униформи -оръжие	-сражение, загива един партизанин
	Хумата, Луковитско		-взривена жепе линията	
	Сенокос, Сзб		-храни -събрание	
	Бързия, Берковско		-блокада на лесничейство -оръжие -патрони -дрехи -455 хил. лв	
	Вр. Ком, Митасинци, Сзб		-мандра -събрание -архив	
13 август				
	Кленовик, Радомирско	- младежи (?)	-блокада -събрание -архива -оръжие -дрехи	
	Горна Глоговица, Радомирско		-събрание	
	Ветрен, Кюстендилско		-запалват къщата на полицаи	

	Муртинци, Брезнишко		-блокада -събрание	
	Горна Козница, Дупнишо	-2 младежи	-събрание -наказват фашист	
	Юндола		-беседа с работниците	
	Цар Асен, Панагюрско		-снабдителна акция	
	Долно Вършило, Пазарджишко		-акция	
	Бистрица, Горноджумайско		-сражение -убит фашист -оръжие -архив	
	Ръжина, Казанлъшко			-сражение
	Дунавци, Казанлъшко		-снабдителна акция	
	Шехово, Котелско		-събрание -архив -оръжие	
	Сливен		-засада -оръжие	
	Купен, Севлиево		-събрание -продукти	
	Раковец, Провадийско		-сражение	-убит партизанин
	Българене, Ловешко		-сражение -архив -оръжие -мандра -продукти	
	Вратца, Ловешко	-1 човек	-събрание -архива -продукти - 7 пушки -80 хил. лева	
	Драгана, Ловешко	-1 човек		
	Торос, Луковитско	-6 души		
	Пали лула, Мх		-блокада на гарата -митинг	
	Росомач, Съб		-снабдителна акция	
	Сенокос, Съб		-снабдителна акция	
	Насалевци, Трънско		-акция	
	Кондофрей, Радомирско		-блокада -събрание -арестуват 3 фашисти	
	Малка Врея, Стз		-убити двама войника	-сражение
	Граф Игнатиево, Пд		-запалват 105 купи сено	
	Бегово, Борисовградско	-9 души		
	Аканджиево, пазарджишко		-събрание -продукти	
	Сърница, Девинско	- 1 младеж	-2 пушки -мандра -събрание -уволняват кмета (той си подава оставката)	
	Селище, Девинско	- 6 души	-събрание	
	Каменица, Пазар	-3 души	-оръжие	
	Елешница, Разложко		-снабдителна акция	
	Кирилово, Стз			-засада -двама партизани
	Ръжина, Казанлъшко			-престрелка
	Горски Горен Тръмбеш, Горнооряховско			-сражение -загива един партизанин

	Долна Оряховица, Втн	-1 човек		
	Долен чифлик, Вн Обнова, Пл	- 1 човек		
			-оръжие -2 пишещи машини -събрание	
	Росомач, Сзб		-храни -2 картечници -1 пушка	
15 август				
	Чуковец, Радомирско	-16 души	-блокада -телефони -запалват общината -храна	
	Беренде, Радомирско		-три смъртни присъди -оръжие	
	Габров дол, Брезнишко		-събрание	
	Ребро, Брезнишко		-събрание -5 пушки -протест до минпредс -пистолет и патрони	
	Станьовци, Брезнишко	- 5-ма младежи	-акция	
	Пенкьовци, Брезнишко	- 5 души		
	Сестримо, Пз		-архив -продукти -пишеща машина Повреждат радиоапарата -изгарят фабрика за телегр. И тил. апаратеура	
	Карловско			-престрелка
	Половица, Асеновградско		-нападение на жепе -един убит от охраната	
	Кольо Мариново, Чирпанско	- 1 ученик		
	Плвдив-Сф		-взривена жепе линия	
	Панагюрище		-наказват фашист	
	Дюлево, Панагюрско		-акция	
	Долно Левски, Панагюрско		-акция	
	Смилец, Панагюрско		-акция	
	Ръжеина, СТз			-сражение
	Твърдица, Новозагорско		-повреждат минно съоръжение	
	Градище, Павликенско	- 1 младеж		
	Долна Липница, Павликенско	- 2 души		
	Голец, Ловешко		-събрание -архив -оръжие	
	Еловица, Сзб		-акция	
	Бърлог, Сзб		-акция	
16 август				
	Коркина, Дупнишо		- 8 пушки -380 патрона -дрехи	
	Проданча, Трънско		-наказват предател	
	Бачево, Трънско		-наказват предател	
	Калояново, Пд		-наказват фашист -дрехи -запалват 500	

			снопа	
	Малко Борисово, Пд		- 18 т. сено	
	Борисовград			-сражение
	Мечка			-сражение
	Прослав, Чирпанско	-4 души		
	Росен, Пз			-престрелка -загива един партизанин
	Осеново, Гоцеделчевско		- 3 пушки -дрехи -храна	
	Мечит връх			-сражение
	Сърцево, новозаг		-оръжие -събрание -храна	
	Ломец, Троянско		-изпълняват смъртна присъда	
	Карлуково, Луковитско			-сражение
	Дойкинци, Сзб		-наказват фашист -събрание	
	Бърлог, Сзб		-снабдителна акция	
17 август				
	Локорско, Сф		-изпълняват смъртна присъда	
	Долистово, Дупнишко		-изпълняват смъртна присъда	
	Бакъво, Сф		-наказват предател	
	Мурено, Радомирско	-2-ма души	-събрание	
	Пернишко			-засада, сражение -загива един партизанин
	Леска, Кюс		-1 пушка -1 пистолет	
	Вежен вр.		-1 пушка -30 патрона	
	Каравелово, Карловско		-изпълняват смъртна присъда -продукти -30 хил.лв	
	Яворово, Чирпанско			-сражение -загиват 5 партизани -един е пленен
	Голям дол, Чирпанско		-акция -разпръскват позиви	
	Кольо Мариново, Чирпанско	- 2-ма души		
	Стрелча, Панаг		-блокират вършачка -вземат бризент -провеждат беседа -1 пистолет	
	Чинтулово, Сливенско			-сражение -двама партизани пленени
	Юмрукчал, хижа Узана		-сражение -2 пушки	
	Радковци, Тн		-архива -3 пушки -събрание	
	Емен, Тн		-1 пушка -храна -събрание -архива	
	Ловеч, евр. лагер	-15 души	-блокада	
	Дойкинци, Сзб		-акция	
18 август				

	Углярци, Радомирско		-вечеря в селото	
	Беренде, Радомирско		-наказват трима	
	Станьовци, Брезнишко		-събрание -вечерят по домовете	
	Ново село, Годечко		-събрание -подписка до правителството	
	Славовци, Годечко		-събрание -подписка до правителството	
	Четирици, Кюстендилско		-акция	
	Дона Василица, Ихтиманско		-храна -предупреждение към полицаи	
	Калофер, женския манастир		-канцеларски материали -пишещи машини -40 одеяла -оръжие -хранителни припаси	
	Александрово, Казанлъшко			-престрелка -загива невинна жена
	Симеоновец, Пз		-немски военен склад -1 лека каретчица с 500 патрона -7 пушки -390 патрона -14 бомби -раздават герм бельо на населението -митинг	
	Варвара, Пз			-сражение при жепе секция -загива един партизанин
	Варвара, Пз	- 1 младеж - вземат три осиротели деца на техния командир	-архива -митинг	
	Семчиново, Пз		-събрание	-сражение
	Срелча		-засада на пътя -реквизират 1900 кгр брашно -8 чувала картофи	
	Долна махала, Пз		-събрание -оръжие -огравват селските багаташи свързани с властта	
	Лъжене		-нападение на жепе линия	
	Гара Сараньово		-нападение на жепе линия	
	Брезница, Неврокопско		-храни	
	Лъжница, Неврокопско		-архив -дрехи -канц. Материали -2 пушки -13 кгр взрив -храна	
	Добриница		-униформа и оръжие на войник	

			в отпуск	
	Сборище, Новозагорско		-архив -събрание -храна -радиоапарат -14 пушки -100 патрона	
	Мина Отец Паисий, Новозагорско		-снабдителна акция	
	Скала, Карнобатско			-престрелка
	Стежерево, Свищовско	-1 девойка		
	Угорелец, Севлиево	-7 югограждани		
	Долни Чифлик, Варненско		-убити двама жандармеристи	-обградени -двама партизани убити
	Дълги дел, Берковско		-храна -престрелка	
	Дива Слатина, Берк		-снабдителна акция	
	Копиловци, Берк	-двама	-архив -телефони -дрехи -медикаменти -6 хил. Лв -храна -5 пушки -наказват убиец от 1923 г.	
	Топлидол		-осъждат и наказват двама предатели	
	Стъргел, Пирдопско		-престрелка -архив -събрание -мандра -1 пушка	
	Извор, Радомирско	- 4 души	-вечеря в селото	
	Боснек, Пернишко		-блокада -униформи -оръжие -събрание -архив	
	Завала, Брезнишко	-4 души	-събрание	
	Ръжавец, Брезнишко	- 1 човек	-събрание	
	Ялботина, Годечко		-събрание -архив -подписка против правителството	
	Бърлог		-храна	
	Костенец, Ихтиманско	- 1 човек		
	Средна гора, вр. Китката			-престрелка
	Медово, Чирпанско	- 1 човек		
	Гара Пирин, Световрачко		-продукти -взривни вещества -3 пушки -един пистолет	
	Вр. Чумерна, Стара планина			-сражение
	Сливенския бакан			-засада -сражение -един партизанин убит
	Горна Оряховица			-престрелка -загива един партизанин
20 август, неделя				
	Егълница,		-вечерят в	

	Радомирско		селото	
	Горна Диканя, Радомирско		-събрание -80 хил. Лв -продукти	
	Беренде, Радомирско		-наказват трима	
	Банище, Брезнишко	-3-ма души	-събрание	
	Църклевци, Годечко		-събрание	
	Големи Върбовник, Дупнишко	- 1 младеж	-блокада -телефони -архива -събрание -оръжие -раздават реквизирана вълна	
	Неделково, Трънско		-снабдителна акция	
	Бабица, Брезнишко		-архива -събрание	
	Горни Криводол			-престрелка
	Локорско, Сф	-1 младеж		
	Калофер		-3 пишещи машини -1 циклостил -11 хил.лв 36 одеяла -1 парабел	
	Арда, см		-освобождават двама заловени партизани	
	Глогина, Ардинско	- 8 души		
	Хаджидимотрово, Казанлъшко		-снабдителна акция	
	Мокрен, Котелско			-сражение -загива един партизанин
	Батак, Свишовско	- 1 младеж		
	Градище, Тн			-престрелка
	Риш, Преславско			-сражение
	Белоградчик, погребите		-престрелка -1 лека карт. -9 пълнители -9 пушки -20 бомби - позиви	
	Рабиша, Белоградчишко		-опожаряват общината -наказват двама фашисти (виновни за смъртта на 7 души) -2 пушки -1 пистолет -15 360 лв.	
	Бяла, Сзб		-вечерят в селото	
21 август, понеделник				
	Сиришник, Радомирско		-вечерят в селото	
	Калища, Радомирско		-блокада -събрание -храна	
	Горни Криводол		-акция	
	Църклевци, Годечко		-акция	
	Ихтиман		-събарят 7 телегр. стълба	
	Саранци, Новоселско		-акция	
	Мирово, Ихтиманско		-разрушен мост	
	Костенец, Ихтиманско	- 2-ма антифашисти		
	Стрелча		-обезоръжена охрана на жепе линията	

	Кремен, Неврокопско		-позиви	
	Катунци, Светиврачко		-събрание	
	Седларево, Котелско		-събрание -архива -3 пушки -храна -радиопарат -позиви	
	Божур, Поморийско		-акция	
	Пъклешица, Сзб		-събрание	
	Дълги дел, Берковско		-престрелка	
22 август				
	Елов дол, Радомирско		-вечерят в селото	
	Габров дол, Радомирско		-обезоръжават двама войника	
	Сиришник, Радомирско		-акция -оръжие -храна	
	Сапарева баня, Дупнишко		-наказват един	
	Крупъц, Сзб		-беседа около вършачката	
	Бабек, Пд	-2-ма души		
	Рупките, Чирпанско		-снабдителна акция	
	Мугла, Девинско		-събрание -дрехи -храна -архив -отвличат един полицай	
	Пещерско		-акция	
	Варвара, Пз		-наказват фашист	
	Каменица, Пз	-1 човек		
	Чепино, Пз	- 1 човек		
	Бял кладенец, Новозагорско		-престрелка -опожаряват снопи	
	Кръвеник, Севлиево		-събрание -литмузик. Програма -закупуват храни	
	Дединци, Еленско	- 1 младеж		
	Равново, Еленско	- 1 младеж		
	Пъклешица Сзб		-снабдителна акция	
	Дойкинци, Сзб		-акция	
	Бърлог, Сзб		-акция	
	Бяла, Сзб		-снабдителна акция	
23 август				
	Мурено, Радомирско		-вечерят в селото	
	Друган, Радомирско		-събрание	
	Чуковец, Радомирско		-акция	
	Горочевци, Трънско		-снабдителна акция	
	Жилинци, Кюстендилско		-три униформи	
	Голема фуча, Дупнишко	-6 души	-блокада -събрание -разбит склад и разадени продукти -архив -12 хил.лв	
	Беден, Девинско		-блокада -събрание -позиви -телефони	

			-20 пушки -2 каси с патрони	
	Вр. Персенк, Родопите			-сражение
	Брезе, Девинско	- 1 човек	-архив -събрание -обядват	
	Брягово, Първомайско			-засада -престрелка -един партизанин убит
	Мечекоритски, Пешерско		-снабдителна акция	
	Вр. Равни чал, Рила			-сражение
	Влахи, Светиврачко		-митинг -радиоапарат	
	Кочово, Преславско			-сражение
	Гостуша, Сзб		-събрание	
	Дива Слатина, Берковско		-снабдителна акция	
	Копиловци, Берковско		-храни -позиви -оръжие	
24 август				
	Глоговица, Трънско		-събрание	
	Кочеринова, Дупнишко	Четири акции проведени едновременно: -убити над 20 хитлери --унищожени над 20 коли, 3 мотоциклета и автомобил с три картечници. Взети 130 пушки -25 шмайзера -16 картечници	-опожаряване на немска почивна станция	
	Пастра, Дупнишко		-пленяване на рота -митинг	
	Жабокрек, Рила		-запалване на немски бараки -унищожават хитлеристите -наказват директора	
	Пчелино, Рила		-обезоръжават войници	
	Белово, Пз		-блокирана фабрика	
	Горно ново село, Чирпанско		-засада -сражение	
	Кремене, См		-снабдителна акция	
	Панагюрище		-беседа при вършачка	
	Голямо Белово, Пз		-снабдителна акция	
	Мусомища, Неврокопско			-сражение
	Лъки, Неврокопско		-наказват фашист	
	Вр. Чумерна			-сражение
	Чубра, Карнобатско			-престрелка
	Леденик, Тн	- 1 младеж		
	Коджа балкан, Стара планина			-засада -сражение
	Калейца, Троянско		-наказват предател	
	Бърлог, Сзб		-акция	
	Сумер, Мх	-група войници		
25 август				
	Одраница, Трънско		-вечерят в селото	
	Туряковци, Трънско			-сражение -загива един партизанин -пленени са 5-ма партизани
	Горна Глоговица, Радомирско		-събрание	
	Давидково,		-архив	

	Ардинско		-телефони -събрание -оръжие -храна	
	Лъжене, Пз	- 1 човек		
	Кремен, Неврокопско		-наказват фашист -оръжие -телефони	
	Вр. Чумерна, Стара планина			-сражение
	Костел, Еленско		-архива -престерлка по погрешка между два отряда -един партизанин загива	
	Чакали, Еленско		-арив -събрание -продоволствие -2 пушки -1 пистолет -патрони	
	Александрово, Свищовско		-телефони -оръжие -събрание	
	Козар Белене, Свищовско	-1 младеж		
	Асеновци, Ловешко	- 3-ма младежи		
	Дрента, Еленско	- 1 младеж		
	Еловица, Сзб		-снабдителна акция	-сражение
	Стубел, Мх	- група младежи		
26 август				
	Одраница, Трънско		-събрание с избор на комитет на ОФ	
	Костенец	-1 младеж		
	Вр. Персенк			-сражение, загива един партизанин
	Чепино, Пз	- 9 души		
	Капиновски манастир, Тн		-вземат платнище	
	Стара Река, Еленско		-акция	
	Войнеговци, Сзб		-акция	
	Бърлог, Сзб		-снабдителна акция	
27 август				
	Трънско	-60 души (военно поделение)		
	Братя Даскалови, Чирпанско			-престрелка
	Кресна, Свитеврачко		-експропрират богат селянин	
	Ощава, Свитеврачко		-митинг	
	Турия, Казанлъшко		-акция	
	Дебел дял, Севлиево		-събрание	
	Солник, Варненско	- 5 души		
	Дълги дел, Берковско		-снабдителна акция	
	Еловица, Сзб		-снабдителна акция	
28 август				
	Скопие	-българските затворници бягат и създават батальон „Васил Коларов“		
	Видрар, Трънско		-снабдителна акция	
	Докьовци, Трънско	- 3-ма души	-събрание	
	Лечевци, Кюстендилско		-през деня остават в селото	
	Драговищица, Кн		-архива	

			-събрание	
	Скриняно, Кн		-архива -телефон -оръжие	
	Желява, Новоселско	- 1 човек		
	Чернокоњово, дн. Димитровград		-взривяват склад на мина -спират електроцентрала	
	Целина, Чирпанско		-събрание -оръжие	
	Розовец, Пд			-сражение, ранени трима партизани
	Осиково, См		-събрание	
	Свети Спас, Пд			-сражение -загива един партизанин
	Първомай	-10 души		
	Местност Козница, Стара планина		-сражение -14 карабини -30 гранати -1 пистолет -патрони -беседа с войниците и ги уволняват	
	Ветрен дол, Пз		-акция	
	Годлево, Разложко	-6-ма младежи	-снабдителна акция	
	Гайтаниново, Неврокопско		-архива -оръжие -храна	
	Лъки, Неврокопско		-архива	
	Ощава, Светиврачко		-събрание	
	Крушево, Серско	-съвместно с ЕЛАС	-архива -митинг -наказват фашисти	
	Керека, Дряновско		-архива -10 пушки -храна -събрание	
	Килифарево, Тн	-2-ма младежи		
	Сломер, Свищовско	- 1 човек		
	Соларите, Габровско		-акция	
	Каварна		-военно подделение разоръжава немска част	
	Торос, Луковитско	-20 души	-митинг -убиват фашист	
	Черни Осъм, Троянско	- 2-ма души		
	Вратца, Ловешко	- 1 човек		
	Курнова, Врачанско		-оръжие	
	Кален, Врачанско		-наказват предател	
	Дълги дел, Берковско		-акция	
	Цегриловци, Трънско		-вечерят в селото	
	Очуца, Ихтиманско		-събрание -раздават реквизирани стоки -храна	
	Славянин, Чирпанско	-1 младеж	-снабдителна акция -оръжие	
	Правище, Пд	-2-ма войници		
	Драгиново, Пз		-наказват фашист -позиви	

	Панагюрище		-реквизират добитък	
	Дюлево, Панагюрско		-провеждат акция	
	Челино, Пз	-5-ма души		
	Бачиво, Разложко		-сражение -оръжие	
	Хърсово, Горноджумайско		-архива	
	Вр. Мечит			-сражение
	Грозден, Карнобатско	- 1 младеж	-храна -70 хил. Лв -оръжие	
	Овчи кладенец, Ямболско		-събрание (заедно с ОФ комитет)	
	Тошевци, Кулско	-4-ма младежи	-архива -събрание -раздаване продукти -8 пушки -наказват предател	
	Главановци, Берковско	-5-ма младежи	-8 пушки -100 патрона -храна -архива -наказват фашист	
30 август				
	Горна Глоговица, Радомирско		-събрание	
	Нашушковица, Брезнишко		-акция	
	Суково		-акция	
	Гуцал, Самоковско		-архива -митинг -раздават реквизирана вълна	
	Копривщенско		-нападат пощенската кола -2 пушки	
	Седларево, Котелско			-сражение -загиват 2-ма партизани -вземат оръжие и боеприпаси
	Дебелец, Тн		-спират фабрика	
	Копиловци, Берковско		-акция	
31 август				
	Димче, Радомирско		-акция	
	Слатино, Дупнишко	-1 човек	-телефони -архива -покъщнината на кмета -4 пушки -събрание -раздават реквизираното зърно	
	Голям дол, Чирпанско		-снабдителна акция	
	Горно Ново село, Чирпанско		-снабдителна акция	
	Лъжене-Якоруда	- 2-ма войници	-спират влака -оръжие -събрание	
	Ябланово, Котелско		-архива -храна -170 хил. Лв -4 пушки -16 патрона	
	Седларово, Котелско			-сражение -двама ранени партизани

	Шумата, Севлиево		-архива -7 пушки -20 хил. Лв -позиви -оръжие	
	Армените, Габровско		-оръжие	
	Гъбене, Севлиево			-престрелка
	Севлиево и севлиево		-позиви	
	Охрид, Мх		-архив -телефони -събрание -публично разстрелват двама -мандра -храна -460 хил. лв	
	Пали лула, Мх		-събрание -раздават взетото от дома на фашист -наказват го	
НЕДАТИРАНО ПРЕЗ АВГУСТ				
	Богъовци, Сф		-стълкновение на бойната, пленени двама от групата	
	Подгумер, Сф		-партизани разстрелват фашист	
			-18 акции	
		-20 души		
		-8 души		
		- военно поделение преминава към партизаните, схформеран батальон „Васил петлешков“		
	Ниш	военно поделение преминава към партизаните, схформеран батальон „Петко Напетов“		
			-6 разстреляни фашисти	
		-28 души		
		-5- човека		
			-22 акции	
		-8 души		
ОБЩО		Преминали към партизаните: -Над 700 души по упоменат брой и посочено населеното им място -Като се вземат предвид групите преминавания, в които не се посочва точния брой, вероятната бройка на преминалите към партизаните през август 1944 г. е около 1000 души.	- Убити фашисти, убицици и предатели при "изпълнение на смъртна присъда" - 17 души. - Споменати като "наказани" 31 души, за някои от тях от контекста личи, че вероятно са убити. - Загинали в сражение около 30 привърженици на властта.	- Убити над 70 партизани - Пленени около 10, чиято съдба не е упомената.

1 септември	Жиленци, Кюстендилско		-Оръжие, -пищещи машини, взривяват мост, -изгарят сградата, - Убит предател - пъдар	
	Елов дол, Радомирско		Прекъсват телефоните	
	Горно Кобиле, Кюстендилско		акция	
	Драговищица, Софийско		акция	
	Петвар, Девинско		Митинг	
	Церетелево Пловдивско			Загиват партизаните - Васил Неделчев, Делко Иванов, Димитър Даков, Рангел Георгиев
	Калавелово, Карловско		Загиват седем военни - Един фелтфебел и шест войника	
	Мостово, Асеновградско		акция	
	Дълбок извор, Първомайско	10 души	Прекъснати телефони, изгаряве данъчни архиви, взети продукти от кооперацията и пари -40хиляди лева	
	Бъта, Панагюрско		Наказани двама фашисти	
	Поибрене, Панагюрско		Събрание, Наказват полицаи	
	Сърница, Девинско		акция	
	Дряннов дол, Пешерско		Вземат оръжие, Наказват враг	
	Бойка спирка, Пазарджишко		акция	
	Габровица, Пазарджишко		Събрание, Раздване продукти от магазин, Наказан фашист.	Убити двама партизани Ангел Палийски и Георги Гьонков
	Плоски, Светиврачко		Прогонен кмет, взети 12 пушки	
	Брежани, Светиврачко		Акция вземат радиопарат и храни	
	Сломер, Свищовско	Двама		
	Приселци, Поморийско		Митинг	
	Подгоре, Белоградчишко		Убит „осъден“ фашист	
	Горни Лом, Белоградчишко		Унищожета архива, Раздадени просдукти, взети продукти, взети униформи Изпълняват Смъртна присъда на фашист	
	Западна стара		Престрелка с	

	планина		дражевести	
	Лехчево, Фердинандско		Взети пушки	
2 септември, събота	Обеля, Софийски		Убиват двама хитлеристи	
	Страдалово, Кюстендилско		Изгорена архива, Избити жандармеристи	
	Дуган, Радомирско	деветима		
	Сирищник, Радомирско		Убити трима войника, на остналите - пътни пари и да си ходят.	
	Пътя Пазарджик-София		Партизанска засада - колона автомоиби, разпръсват и понреждат машините	
	Сенокос,		митинг	
	Черешово, Девинско		Акция, митинг	
	Три могили, Кърджалийско		Акция, акция	
	Загражден, Ардинско		акция	
	Костандово, Пещерско		Изземват 150 овце	
	Поибрене, Панагюрско		Наказан враг	
	Сестримо, Пазарджишко		престрелка	
	Струмско, Благоевградско		Нападание над пост, престрелка, прекъсване телефони, вземане на оръжие.	
	Самуилово, Петричк		Акция, взето оръжие	
	Козаревец, Старозагорско		Наказват кмета	
	Фердинандово, Севлиево		Взето оръжие, събрание, прекъснати телефони	
	Малкочево, Севлиево		Взето оръжие, унищожен архив. От богати домове взети продукти, вълна, дрехи - раздадени на бедните. Убиват фашист.	
	Плевен	7 ученици и 1 учител		
	Славщица, Тетевенско		Прекъснати телефони, повредена техниката в пощата,, взето оръжие.	
	Драшан, Белослатинско		Изгорена архива, взето оръжие, проведено събрание	
	Кунино, Врачанско		Нказан предател, обезоръжена „обществена сила“, пръснати позиви	
	Фердинанд	25 души		

3 септември	ЖП София-Ихтиман		Взривена жепе линията	
	Раково, Кюстендилско		Унищожена архива, взети 50 хил. От богати хора	
	Бобешино, Кюстендилско		Изгорена архива	
	Търновлак, Кюстендилско		акция	
	Брежаница,		Унищожена архива	
	Стоб, Дупнишко		Вземат оръжие,	
	Рила, Дупнишко		Вземат оръжие	
	Кочериново, Дупнишко		Вземат оръжие	
	Бабушица,			Престрелка, загива партизанинна-Стоичко Величков
	Новаковдки балкан			Обкръжени партизани. Загиват 15 партизани - Клара Ешкенази, Петко Иванов, Никола Димитров, Петко Ятков, Димитър Димитров, Петко Кирев, Костадин Иванов, Георги Паунов, Атанас Вялков, Костадин Запрянов, Георге Панайотов, Георги Илиев, Тодор Георгиев, Илия Панайотов, Петко Чобанов. Пленени са 35 партизани.
	Давидково, Ардинско		акция	
	Родопите, Поповски балкан	8 военослужещи в пълно бойно снайражение		
	Годешево, Неврокопско		акция	
	Борисово, Казанлъшко	7 души	Прекъснат телефон, взето оръжие, убиват предател на партизани.	
	Калояновец, Старозагорско		акция	
	Енина, Казанлъшко	6 души		
	Гръблевци, Габровско		Хланителни продукти	
	Габровци, Търновско		Изгорена архива, Разаддени пари взети от бирника, наказват бирника	
	Кипра, Варненско	7 души	Митинг, Убиват трима	
	Пещерна, Тетевенско		Събрание, вземат оръжие	
	Беглеж, Племенско	24 души	Сражение,	

			изгорен архив, взето оръжие, проведен митинг	
	Краводер, Врачанско	6 войници в пърно бойно снаряжение		
	Топли дол, Врачанско		Наказват убийците на партизани (? колко?)	
4 септември	НК на ОФ иска от Муравиев разрешение за провеждане на събрания в страната - отказ.			
	Митинг в София		Счупени сътклата на германската легация	
	Трънски чифлик, Трънско		акция	
	Доспей, Самоковско			Сражение, загива Асен Терзийски
	Крушевица		акция	
	Сводже		Акция съвместно със сръбски партизани - разпръсват немско подоление	
	Малко Шивачево, Чирпанско		Акция, взето оръжие	
	Вр. Модър, Родопите			Сражение, загиват - Израел Илел, Атанас Спиридонов
	Асеновградско, Новаковски Балкан			Сражение
	Милеви скали, Западни Родопи			Сражение, загиват - Методи Шатаров, Иван и Атанас Маврикови Никола Алексиев, Симеон Фисински, Христо Дрънков, Тодор Пухалев, Никола Бандаков, Иван Бандаков, Атана с Воденичаров, Христо Боянов.
	Беласица	1	Акция срещу военно поделение. Без съпротива.	
	Елешница, Разложко		Акция, Убиват секретар- бирника	
	Свети Врач		Акция, вземат оръжие	
	Гостун, Наврокопско		Акция, събрание	
	Елхово, Старозагорско			Засада, сражени е, загива Димитър Михайлов
	Въглевци, Търновско		Събрание	
	Леденик, Търновско	10 души		
	Дебелец, Търновско	1 човек		

	Сломер, свищовско	1		
	Стежерово, Свищовско	2		
	Божурово, Добричко		Акция, изгорен архив, взето оръжие, събрание, Убиват трима	
	Аврен, Варнинско	6 души		
	Николаево, Плевенско		акция	
	Драшан, Белослатинско		Изгорен архив, събрание.	
	Топли дол		Акция, вземат продукти	
	Мартиново, Фердинандско	4 души	Акция изгорен архив, взето оръжие, разадени реквизиранни продукти и вълна, сърание.	
	Цаконица, Врачанско		Акция, убит местен фашист	
	Типченица, Врачанско		Акция, вземат оръжие, събрание, разстрелват местен фашист.	
5 сепетмври	Ябланица, Софийско		Изпълняват присъда над предател-	
	Шатрово, Дупнишко	4 души	Акция, трима полицаи се отказват от службата.	
	Чеканец, Годичко		Акция, събрание	
	Розовец, Пловдивско		Акция, сражение - 20 души убити от партизаните и 5 пленени.	
	Боримечково, Панагюрско		акция	
	Яденица, Родопите,		акция	
	Запалня, Новозагорско		сражение	
	Стралджа, Ямболско			Сражение, загиват двама партизани - Мати Рубенова, Пеньо Кабаков
	Светлина, Хасковско	10 души	Акция изгорен архив, митинг.	
	Харманли	Сформирана бойна група		
	Букурово, Севлиево	10 души	Акция, изгорен архив, престрелка - един полицаи е убит, взето оръжие.	
	Горско Косово, Севлиево	5 души	Акция митинг	
	Горско Косово			Престрелка с един ранен
	Мария-Луизино, Горнооряховско		Акция, изгорен архив, митинг	
	Мусина, Търновско	5 младежи		
	Вишовград, Търновско	3 младежи		
	Михалци, Търновско	1 младеж		
	Церовец, Русенско		Акция, взето оръжие, събрание	
	Кунино, Врачанско		акция	
	Моравица,		Акция	

	Врачанско			
	Главаци, Врачанско		Акция, взето оръжие	
	Стубел Фердинандско	-неуточнен брой стват партизани		
Общо от 1 до 5 септември		Приминали към партизаните- над 175 души -Една бойна група с неспоменат брой.	„Наказани“- над 10 Ясно посочено „убити“ фашисти- над 47	Убити партизани- 38
6 септември	София		-митинги организирани от ОФ: Славянска беседа, Света Неделя, пл. Възраждане.	-около 300 души арестувани от полицията
	София		-масова политическа стачка в над 10 големи предприятия	
	София	организационни действия за предстоящо завземане на властта в ръководството на ОФ		
	с. Кална	-сформирана Първа софийска партизанска дивизия, състав 1200 души. Командир Славчо Трънски, за.командир Денчо Знеполски		
	с. Богъовци, Софийско		-престрелка	
	с. Прелоп, Софийско		-престрелка	-загинал партизанин
	С.Билинци, Брезнишко		-завземат общината -вземат униформи -събрание	
	с. Муртинци, Брезнишко		-акция -свалят властта	
	с.Лозно, Кюстендилско		-нападение на склад	
	с. Злогеш, Кюстендилско		-разрушават мост	
	Кюстендил		-разрушават мост	
	Калотина, Годечко		-блокиране на общината -оръжие -архива	
	Ихтиман	-Българско войсково поделение млиза в слажение с оттегляща се немска част	-убити 5 немски войници	-убит български войник
	Три могили, Асеновградско		-превземат селото, стоят там до 8 сепетември	
	Скобелево, Чирпанско		-акция -обезоръжават местната власт	
	Перушица, Пловдивско		-масова демонстрация	

			отбелязваща 3 месеца от убиството на 22 души от селото	
	с.Осетеново, Казанлъшко		-митинг -оръжие	
	Панагюрище	-организиран Околийски комитет на ОФ		
	Панагюрище		-акция -оръжие	
	Церово, Пазарджишко	-2 войника	-престрелка	
	Неврокопско		-престрелка	-убит Кирил Ламбов
	Ямбол	-действия комитет на ОФ		
	Бургас	-изготвя се план за завземане на властта		
	Велико Търново	-действия комитет на ОФ		
	Поликрайще, Горнооряховско	-план за завземане на властта		
	Алеково, Свищовско	-ОФ завзема властта		
	Божевци, Еленско		-акция -събрание -трапеза пи веселба	
	Бойковци, Еленско	2 души	-акция -събрание	
	Кожех, Еленско		-акция -събрание	
	Скорците, Дряновско		-акция -оръжие -събрание	
	Градище, Търновско	4 души	-акция -събрание	
	Игнатовци, Дряновско		-събрание -оръжие	
	Стеврек, Еленско	-спуснати съветски парашутисти		
	Вишовград, Търновско	-5 души		
	Долна Оряховица	-2 души		
	Килифарево, Търновско	-6 души		
	Русаля, Търновско	-6 души		
	Михалци, Търновско	-6 души		
	Свищов	Сформиран комитет на ОФ		
	Елена	Сформиран комитет на ОФ		
	Крушево, Севлиево		-акция -наказват доносник	
	Церовец, Русенско		-акция -оръжие	
	Варна	-План за завземане на властта		
	Плевен	-План за завземане на властта		
	Казачево, Ловешко		-акция -събрание -архива -оръжие -наказват предател	
	Катунец, Ловешко		-акция -събрание	
	Лепица, Белослатинско		-акция -оръжие	
	Червен бряг	-Действа комитет на ОФ		

	Видин	Сформиран комитет на ОФ		
	Видин	-Действия на политическите затворници		
	Кула	Сформиран комитет на ОФ		
	Габровница, Фердинандско	-Сформиран комитет на ОФ -Обявяват вземането на властта		
	Видлица, Фердинандско		-акция по обяд -събрание -телефонни линии	
	Илища, Фердинандско		-акция -обезоръжават шестима полицаи	
	Соточино, Фердинандско		-митинг -наказват двама	
	Илища, Фердинандско		-акция -обезоръжават 12 полицаи	
	Дива Слатина, Фердинандско		-Събрание -прибират оръжието	
	Копиловци, Фердинандско		-Събрание -прибират оръжието	
	Говежда Фердинандско		-Събрание -прибират оръжието	
	Дълги дел Фердинандско		-Събрание -прибират оръжието	
	Зверино, Врачанско		-акция	
	Оряхово	-съветска разузнавателна част слиза на брега		
	Русе	-Приемат план за вземането на властта		
	Исперих		Градът е превзет от ОФ-комитета. Обявена е нова власт.	
	Исперих		Военни части от Шумен, Разград, Кубрат, Дулово възстановяват старата власт.	
	Голям Поровец, Исперихско		ОФ комитета взема властта и назначава свой кмет	
	Голям Поровец, Исперихско		Полът от Шумен и поделение от Разград възстановяват старата власт	
	Голямо Враново, Русенско		ОФ комитета установява своята власт	
	Бърдоква, Исперихско		Установена ОФ власт, с намеса на военни възстановена старата власт	
	Подайва, Исперихско		Установена ОФ власт, с намеса на военни възстановена	

			старата власт. Извършени са арести.	
	Владимировци, Исперихско		Установена ОФ власт, с намеса на военни възстановена старата власт	
	Здравец, Исперихско		Установена ОФ власт, с намеса на военни възстановена старата власт	
	Лъвино, Исперихско		Установена ОФ-власт.	
	Дурач, Исперихско		Установена ОФ-власт.	
	Китанчево, Исперихско		Установена ОФ-власт.	
7 септември 1944 г.				
	София		Митинг пред Майчин дом. Има престрелка. Един полицай убит.	Ораторът, Петър Топалов - Шмит е убит.
	София		Митинг в кв. Бакърена фабрика	
	София		Делегация от жени при министър-председателя: настояват близките им да бъдат освободени от затворите.	
	Перник		Миньорска стачка в рудник Куциян. Манифестация. Полицията стреля. Обща миньорска стачка в Перник.	Убити 6 демонстранти. Ранени 13.
	Калкас, Перник		ОФ-група превзема общината	
	Баня, Софииско	Създаден ОФ комитет		
	Долна баня, Ихтиманско	Създаден ОФ комитет		
	Челопеч, Пирдопско		-акция -митинг	
	Трекляно, Кюстендилско		-акция	
	Кондофрей, Радомирско		-акция	
	Одраница, Трънско		-превземат селото и остават там	
	Красава, Брезнишко		-митинг	
	Брусник, Брезнишко		-акция	
	Мещица, Пернишко		-акция -престрелка	-загива местен младеж
	Рила, Дупнишко			-разстрелян ятака Георги Хр. Гешев
	Вискяр, Брезнишко		-прекъснати телефоните	
	Ново село, Годечко		-превземат селото и остават там	
	Еловица, Западни покрайнини		-влизат в селото и остават там	

	Славине, Западни покрайнини		-влизат в селото и остават там	
	Пловдив		-стачка на тютюноработниците -митинг	
	Розовец, Пловдивско		-партизаните установяват ОФ власт	
	Странско, Чирпанско		-акция и арести на фашисти	
	Драгойново, Първомайско			-засада, един партизанин убит
	Първомай	Обсъден и приет план за завземане на властта		
	Калугерово, Пазарджишко		-наказват полицейски агент	
	м. Милеви скали			-сражение, един партизанин тежко ранен, по-късно умира
	Семчиново, Пазарджишко		-партизани влизат в селото и остават там	
	Благоевград		-прерязани телефони	
	с. Елхово, Старозагорско		-наказват предател	
	Хаджидимитрово, Казанлъшко		-акция	
	Сливен		-разгонване на полицейски служители събрани около затвора	
	Сливен		-много предприятия прекратяват работа. Улиците изпълнени с народ.	
	Черномориц, Бургаско		-войнишки комитет превзема командването на бреговата артилерия	
	Тополовград	Създаден ОФ комитет		
	Крумово, Видинци, Инзово, ямболско		-общо събрание на ОФ-активисти	
	Белополяне, Ивайловградско	-17 души		
	Златоград	Освободени от правителството задържаните в трудовия лагер край града.		
	Козлово, Свищовско		-Установена ОФ власт -създадена милиция -проведен митинг	
	Петокладенци, Свищовско		-Установена ОФ власт	
	Градище, Търновско		-събрание -оръжие	
	Търново		-сражение в покрайнините -един стражар убит	
	Ветринци,		-събрание	

	Търновско		-оръжие -архива	
	Тъпанари, Дряновско		-събрание -оръжие -архива	
	Балванци, Дряновско		-събрание -оръжие -архива	
	Каломен, Дряновско		-акция -оръжие	
	Михалци, Търновско	Сформиран комитет на ОФ		
	Ялово, Дряновско	14 души	-събрание -оръжие -архива	
	Побит камък, Разградско		-установена ОФ власт	
	Константин, Еленско		-установена ОФ власт -възстановена старата власт -сражение	-загиват 7 партизани
	Светославци, Еленско		-събрание	
	Леденик, Търновско	10 души		
	Варна	Кацат съветски хидроплани в езерото		
	Провадия	Създаден ОФ комитет		
	Шабла	Създаден ОФ комитет		
	гара Разделна, Варна	2 войника	-сражение -наказват фашист -спират ешалон -оръжие	
	Господиново, Варнинско	-към партизаните се присъединява целия личен състав на 31 -пехотна дружина от 4 граничен полк заедно с командира си.		
	Близнаци, Варненско	15 войници	-акция -оръжие	
	Плевен		-разбиват затвора и освобождават политическите -военните се намесват и стрелят в множеството. -разпръскват манифестацията	-убит един младеж
	Чомаковци, Белослатинско		-акция -оръжие	
	Вратца, Ловешко		-наказват предател	
	Главановци, Берковско	-29 души	-де факто ОФ власт	
	Вълкова Слатина, Фердинандско	-20 души	-де факто ОФ власт	
	Сумер, Фердинандско	-8 души	-де факто ОФ власт	
	Горна Вереница, Фердинандско	-група младежи	-де факто ОФ власт	
	Долна Вреница Фердинандско	-12 души	-де факто ОФ власт	
	Меляне,		-де факто ОФ	

	Фердинандско		власт	
	Лопушна, Фердинандско	-множество войници	-де факто ОФ власт -наказват трима предатели	
	Железна, Фердинандско		-прекъсват телефоните	
	Видин		-митинг на политическите затворници в затвора.	
	Силистра		-граждани разбиват затвора -манифестация -полицията стреля в множеството -вечерта полицията напуска града	Убити са трима граждани
8 септември 1944				
		Съветските войски масово навлизат в страната.		
	Милославци, Трънско		Установена власт на комитет на ОФ, на партизани или неясно чия, но старата власт вече не съществува. Отбелязано с ОФ. Става дума само за 8 септември 1944.	
	Мировяне, Софийско		ОФ	
	Петърч, Софийско		ОФ	
	Рашково, Ботенградско		ОФ	
	Ново село, Годечко		ОФ	
	Дяково, Дупнишко		ОФ	
	Кюстендил		-Разбиват затвора	
	Трекляно, Кюстендилско		ОФ	
	Горна Малина, Софийско		ОФ	
	Земен, Радомирско		ОФ	
	Враня стена, Рамоорско		ОФ	
	Жедна, Радомирско		ОФ	
	Раянци, Радомирско			
	гр Трън		В Трънско, Радомирско и Кюстендилско властта е изцяло в левите елементи. Партизаните са господари на положението още от август 1944 г.	
	Голямо Конаре, Пловдивско		ОФ	
	Кричим		ОФ	
	Осетеново, Казанлъшко		ОФ	
	Калофер		ОФ	
	Розино, Карловско		-сражение	-загиват двама партизани
	Клисура, Карловско		ОФ	

	Отец Пайсиево, Карловско		ОФ	
	Пещера		ОФ	
	Брацигово		ОФ	
	Малко Шивачево, Чирпанско		ОФ	
	Медово, Чирпанско		ОФ	
	Пазарджик		ОФ -разбиват затвора	
	Ветрен дол, Пазарджишко		ОФ	
	Гелеменова, Пазарджишко		ОФ	
	Костандово, Пещерско		ОФ	
	Лесичево, Пазарджишко		ОФ	
	Белово, Пазарджишко		ОФ	
	Огняново, Пазарджишко		ОФ	
	Сбор, Пазарджишко		ОФ	
	Панагюрище		ОФ	
	Баня, Панагюрско		ОФ	
	Бъга, Панагюрско		ОФ	
	Долно Левски, Панагюрско		ОФ	
	Дюлево, Панагюрско		ОФ	
	Скребатно, Неврокопско		ОФ	
	Петрич		ОФ	
	Хърсово, Петричко		ОФ	
	Мелник		ОФ	
	Стара Загора		-разбиват затвора	
	Опан, Старозагорско		ОФ	
	Казанлък		ОФ	
	Ветрен, Казанлъшко		ОФ	
	Тъжа, Казанлъшко		ОФ	
	Дъбово, Казанлъшко		ОФ	
	Елхово, Казанлъшко		ОФ	
	Мъглиж, Казанлъшко		ОФ	
	Бургас	-съветски десант	В това изброяване не споменавам селищата, в които на 8 септември са влезли съветски войски или дори разузнавачи.	
	Ново Паничарово, Бургаско		ОФ	
	Рудник, Бургаско		ОФ	
	Черноморец, Бургаско		ОФ	
	Есен, Карнобатско		ОФ	
	Сунгуларе, Карнобатско		ОФ	
	Каблешково, Поморийско		ОФ	
	Оризаре, Поморийско		ОФ	
	Сливен		-разбиват затвора	
	Гълъбинци, Сливенско		ОФ	
	Голямо Крушева, Елховско		ОФ	
	Тополовград		ОФ	
	Габрово		-сражения. Единственият	-един партизанин е

			град, в който представителите на старата власт се организират и съпротивляват едно денонощие.	тежко ранен и умира, трима други преживяват раните си.
	Бяла река, Севлиево		ОФ	
	Етърът, Габровско		ОФ	
	Брестово, Ловешко		ОФ	
	Върбовка, Севлиево		ОФ	
	Добромирка, Севлиево		ОФ	
	Малки Вършец, Севлиево		ОФ	
	Петко Славейков, Севлиево		ОФ	
	Горна Оряховица		ОФ	
	Орловец, Горнооряховско		ОФ	
	Гостилица, Дряновско		ОФ	
	Керека, Дряновско		ОФ	
	Плачковци, Дряновско		ОФ	
	Средни колиби, Еленско		ОФ	
	Александрово, Свищовско		ОФ	
	Вързулица, Свищовско		ОФ	
	Горна Студена, Свищовско		ОФ	
	Драгомирово, Свищовско		ОФ	
	Масларево, Свищовско		ОФ	
	Морава, Свищовско		ОФ	
	Страхилово, Свищовско		ОФ	
	Царевец, Свищовско		ОФ	
	Долна Липница, Свищовско		ОФ	
	Дъскат, Търновско		ОФ	
	Лесичери, Търновско		ОФ	
	Полско Косово, Беленско		ОФ	
	Шумен		-разбиват затвора	
	Дивдядово, Шуменско		ОФ	
	Пет могили, Новопазарско		ОФ	
	Омуртаг		ОФ	
	Славяново, Поповско		ОФ	
	Зарево, Поповско		ОФ	
	Ковачевец, Поповско		ОФ	
	Медовина, Поповско		ОФ	
	Паламарци, Поповско		ОФ	
	Светлен, Поповско		ОФ	
	Въбел, Търговишко		ОФ	
	Търговище		ОФ	
	Буиново, Търговишко		ОФ	
	Преселец, Търговишко		ОФ	
	Варна	Съветски десант		
	Аксаково,		ОФ	

	Варненско			
	Белослав, Варненско		ОФ	
	Бяла, Варненско		ОФ	
	Долен Чифлик, Варненско		ОФ	
	Изгрев, Варненско		ОФ	
	Крумово, Варненско		ОФ	
	Любен Каравелово, Варненско		ОФ	
	Аврен, Варнинско		ОФ	
	Суворово, Варненско		ОФ	
	Рудник, Варненско		ОФ	
	Девня	Влизат червеноармейци	В цяла Североизточна България по правата Варна- Шумен-Русе присъствието на съветските войски на 8 септември (не влизането им просто в границите на страната) е осезаем факт - те са тук или наблизо.	
	Провадия		ОФ	
	Вълчи дол, провадийско		ОФ	
	Петров дол, Провадийско		ОФ	
	Червенци, провадийско		ОФ	
	Шипско, Провадийско		ОФ	
	Брестовец, Плевенско		ОФ	
	Бъркач, Плевенско		ОФ	
	Горни Дъбник, Плевенско		ОФ	
	Горталово, Плевенско		ОФ	
	Злокучене, Плевенско		ОФ	
	Комарево, Плевенско		ОФ	
	Махалата, Плевенско		ОФ	
	Николаево, Плевенско		ОФ	
	Одърне, Плевенско		ОФ	
	Пелиташ, Плевенско		ОФ	
	Писарево, Плевенско		ОФ	
	Подем, Плевенско		ОФ	
	Глава, Белослатинско		ОФ	
	Горник, Белослатинско		ОФ	
	Койнаре, Белослатинско		ОФ	
	Лепица, Белослатинско		ОФ	
	Реселец, Белослатинско		ОФ	
	Сухатче, Белослатинско		ОФ	
	Кунино, Врачанско		ОФ	
	Ловеч		-разбиват затвора	

	Брестово, Ловешко		ОФ	
	Бежавоно, Луковитско		ОФ	
	Девенци, Луковитско		ОФ	
	Изгрев, Никополско		ОФ	
	Коприва, Никополско		ОФ	
	Муселиево, Никополско		ОФ	
	Трънчовица, Никополско		ОФ	
	Шамлиево, Никополско		ОФ	
	Видин	В цяла Северозападна България още в края на август власт няма. Има служители (като видинския прокурор), които крепят нейната мрежа в името на реда.	-разбиват затвора	
	Извор, Видинско		ОФ	
	Гара Орещец, Белоградчишко		ОФ	
	Лом		ОФ	
	Брусарци, Ломско		ОФ	
	Василовци, Ломско		ОФ	
	Долно Церовене, Ломско		ОФ	
	Фердинанд (Монтана)		ОФ	
	Русе	Влиза Червената армия		
	Батуница, Беленско		ОФ	
	Завет, Исперихско		ОФ	
	Каменово, Кубратско		ОФ	
	Разград	Влиза Червената армия	Не би било коректно да се изброяват по-нататък селищата. Червената армия влиза в селището на осми септември или е влязла в съседното селище. Старата власт е елиминирана с решаваща външна намеса. Всякакви вътрешни разпри са безмислени.	
Общо за дните след 5 септември	Във всички значими селища в страната възникват структури на ОФ. ОФ-комитетите са около 600 на 9 септември.	Към "възстаническата армия" (така наричат в онези дни партизанските отряди и паравоенните формирования на	В условията на разпаднала се легитимна власт, при наличието на външна армия, най-силни се оказват	

		<p>компартията) в началото на септември се присъединяват хиляди хора.</p>	<p>комунистите, но те нямат нито достатъчно структури, нито достатъчно механизми, за да контролират и управляват всекидневие то в проповядваните от тях норми.</p>	
--	--	--	---	--

След 9 септември значителна част от партизаните се включват в армията и заминават за фронта¹. В обществото доминира представата, че войната срещу хитлеристите е продължение и част от схватките вътре в страната започнали от 9 юни 1923 година. И на фронта и в тила мислят така.

Има множество документи, от които личи това разбиране. Отиват доброволци с чувство за дълг. Такъв е случая с Иван Хаджийски. Други заминават на фронта, за да се признае, че са редом с комунистите, или да преминат на тяхна страна, или за да изкупят грехове към тях.

А сетне сведенията, които се събират от ЦК на СВПФ, са "за убитите през съпротивата и отечествената война".² От Генерал Тошево изпращат до ЦК на СВПФ например "Списък на бойците убити в съпротивата и отечествената война от околията ни"³. По подобен начин съставят списъците в редица околии - Средецка, Девинска околии. От други околии ги разделят в два списъка към едно писмо- Врачанска, Ихтиманска, Неврокопска околии. Така разбираме, че от Девинска околия във войната

¹ Формират се дори изцяло партизански части попълнени с доброволци. Дупнишкият отряд прераста в Трети стрелкови полк и заминава за фронта, изгражда се изцяло партизанска дивизия: в нея трънският отряд е първи полк, радомирският - втори, рилският - трети. Дивизията участва в първата фаза на Отечествената война. Отряд "Гаврил Генов" е включен като самостоятелна бойна единица в шеста дивизия и заминава за фронта.

² ЦДА, ф369, оп.1, ае 105, л. 12

³ ЦДА, ф 369Б, оп.1, а.е. 105, л.19

са загинали 55 души, от тях 34 с мюсюлмански имена¹. В Ихтиманска от 9 юни до 9 септември са убити 131 души, от тях четири жени, към тях веднага се прибавят жертвите в Отечествената война - 71². В Кулска околия през 1923 г. са убити трима, като партизани загиват 23, а други 21 стават жертва във войната³.

От Ловешка околия загиналите от 9 юни до 9 септември са 150, от които 5 жени, а отделно 74 загиват във войната⁴...

Така е в цялата страна. В продължение на двацет години има кървави политически сблъсъци като простотията е повсеместна.

Периодично страната потъва в политически мрак.

От 9 юни 1923 година постоянно има нелегални. Често в чети. Но понякога цяло околийско управление търси някакъв нелегален.

Понякога (1925) са чети на комунисти, анархисти или неясно какви, но с **политически изповедания** - четата на Стефан Иванов в Сливенско, четата Ципорков-Кискинов в Панагюрско, четата на Митю Ганев в Хасковско, четата на Петър Станев в Бургаско и пр.

Водят се абсурдни полицейски акции и политически процеси. Един през 1925 от с. Кричим закупил стихосбирката на Христо Смирненски "Да бъде ден" и отива на съд⁵. Група младежи във Фердинанд през 1935 г. пръскат ръкописен позив в двацетина бройки с наивно социално съдържание, хващат ги и ги изтезават, така че двама умират (Георги Котеновски, Христо Върбанов). Група младежи през 1936 закачват знаме на влак - следва процес⁶. Още по-чувствителни стават властите по време на войната. Някой слушал радио София и рекъл, че казаното не е вярно и добавил нещо против германците. Следва съдебен процес⁷. На съдебните процеси редовно като аргументи се

¹ ЦДА, ф 369Б, оп. 1, а.е. 105, л. 39

² ЦДА, ф 369Б, оп. 1, а.е. 105, л. 41-46

³ ЦДА, ф 369Б, оп. 1, а.е. 105, л. 48-51

⁴ ЦДА, ф 369Б, оп. 1, а.е. 105, л. 53-57

⁵ ЦДА, ф 64, оп. 1, а.е. 15

⁶ ЦДА, ф 57, оп.1, а.е. 1

⁷ ЦДА, ф 63, оп.1, а.е. 85

използват свидетелства уличаващи някого в "леви убеждения". "Левите убеждения" са извън закона. А по време на войната всяко говорене против Германия, Царя или "царчето" и приц Кирил, в подкрепа на Русия, Англия или САЩ е подсъдно.

Хиляди са случаите на крайно политическо напрежение, обусловено от високата степен на тревожност и липса на сигурност (Хофстеде, Минков). След атентата на 16 април 1925 г. има вълна от репресии срещу "леви елементи" или подозирани, че са такива. Но има и вълна на одобрение на атентата, защото той се възприема като отмъщение за убиствата през юни и септември 1923 г¹.

За политическата атмосфера е характерен епизода с издирването през 1946 г. гроба на Иван Ваклинов, убит през 1923 г.

Разкопават и в гроба няма нищо, защото бил закопан на плитко и както казват свидетелите: "след 10 дни кучетата успяли да го изрият и по такъв начин да го разнесат и никой в тази буря не се решавал да отиде да го презакопае."²

През пролетта на 1944 год. в с. Чавдар, Пирдопско е убит нелегалния Дечо Ст. Дечев (Владо), след което трупът му е изложен на площада за поругание от селяните. Един от тях отива "с някакви си клещи в ръцете и започва да се гаври с Владо като почва да го щипе по устните с клещите"³. Това е разказано в едно изложение от 1949 год., защото "майсторът с клещите" работи в общината на с. Чавдар.

От двете страни взаимно се дебнат. Летят закани. В противопоставянето между левица и десница активно се намесва ВМРО. В непрокопско за периода от 9 юни 1923 до 9 септември 1944 година по политически причини са убити 113 души. От тях 77 са жертви на ВМРО⁴.

¹ ЦДА, ф.64, оп. 1, а.е. 6 и 12

² ЦДА, ф 369Б, оп. 1, а.е. 220, л.115

³ ЦДА, ф 369Б, оп. 1, а.е. 220, л.142

⁴ Трябва да бъдем особено предпазливи, когато приписваме убиства на ВМРО. Често зад тях стоят сръбски тирористични групи. Всеки отделен случай би следвало да се разглежда поотделно. А самите ежби във ВМРО са външно стимулирани от Белград или Москва.

Създадена е обстановка на жестока непримиримост, която започва да затихва след окончателното установяване на тоталитарния режим, чак в края на петдесетте години на ХХ век.

Колко са били партизаните?

На 1 февруари 1948 година СВПФ¹ има 176,500 организирани членове². Към 27 март 1948 г. в страната има около 8 000 живи партизани³. Три години по-късно, през 1951 година Народното събрание изпраща на Съюза на борците против фашизма - 3 802 медала "За участие в антифашистката борба"⁴. Би трябвало тази цифра да е меродавна. Като "участниците" са разделени на - партизани, политзатворници, ятаци, парт. работници, членове на бойни групи.

"За периода 1959-1984 г. са картотекирани и образувани 150,000 лични дела на кандидати за АБПФК, от които са утвърдени 88, 000 души, групирани в пет категории"⁵

Категориите са:

1. активни участници в революционното движение от 1918 до 1944 г.
2. участници в Испанска гражданска война на страната на републиката.
3. активни участници в антихитлеристката съпротива в други страни.
4. задържани в хитлеристките концлагери.
5. участници в Отечествената война 1944-1945

Колкото и да са били партизаните, те са умивали очите на нацията пред антихитлеристката коалиция.

Отрядите в Западна България - от Видин до Петрич действат съвместно с югославските партизани на Тито. Партизаните от Родопите действат заедно с гръцките партизани.

¹ Съюз на борците против фашизма

² ЦДА, ф 369, оп. 1, а.е. 88, л. 226

³ ЦДА, ф 369, оп. 1, а.е. 88, л. 2

⁴ ЦДА, ф 369, оп. 1, а.е. 88,.....

⁵ ЦДА, "Пътеводител по фондовете на БКП, съхранявани в ЦДА", изд. на Главно управление на архивите при МС, ЦДА, стр. 199

В Македония отрядите са на „двойно“ подчинение на БКП и на ЮКП. Така е до края на войната. В гръцка Македония партизаните са българи, които след 9 септември 1944 г. БКП не признава за българи и ги кръщава „македонци“.

На територията на днешна Сърбия действат отряди (Царибродски, Пиротски), които са на подчинение на БКП, но действат съгласувано с ЮКП.

В отрядите се укриват американски и английски летци от свалени самолети прелитащи над страната или бомбардиращи български градове.

След войната българските партизани и техните организации са припознати от всички антифашистки организации в Европа. Те разменят делегации, официални гостувания, съвместни конференции и чествания.

